

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	6
1.1 Поняття аудитивної компетенції та її складові.....	6
1.2 Роль аудитивної діяльності у мовному розвитку учнів старших класів	12
Висновки до 1 розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ АУДІОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	23
2.1. Методичні підходи до відбору матеріалів для розвитку аудіювання у старших класах.....	23
2.2. Модель організаційного забезпечення формування англомовної аудитивної компетентності.....	38
2.3. Інтерактивні та активні методи роботи з подкастами: вправи та завдання для розвитку слухових навичок.....	45
Висновки до 2 розділу.....	50
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	51
3.1 Система вправ і завдань для формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників.....	51
3.2 Проведення пробного навчання та аналіз ефективності формування аудитивної компетентності учнів старших класів.....	65
Висновки до 3 розділу.....	70
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій володіння іноземними мовами є ключовою компетентністю, що забезпечує успішну інтеграцію особистості у міжнародний освітній, професійний та культурний простір. Англійська мова, маючи статус світової лінгва франка, відіграє провідну роль у міжкультурній комунікації, науці, медіа та технологіях. Це зумовлює пріоритетність якісної іншомовної підготовки учнів старшої школи, серед складників якої особливе місце належить аудитивній компетентності.

Аудіювання є базовим видом мовленнєвої діяльності, що забезпечує сприйняття, розуміння та інтерпретацію усної інформації. Воно виступає підґрунтям для формування інших мовленнєвих умінь, адже засвоєння фонетичних, лексичних і граматичних структур переважно відбувається через слухове сприймання. На це вказують як зарубіжні дослідники — С. С. М. Го, М. Рост та Б. Дальгаус, так і українські науковці — О. А. Мацнєва, Л. О. Калмикова, І. П. Задорожна, Н. М. Дячук, С. А. Болсун, Р. І. Вікович, І. П. Білянська, Л. І. Морська, Ю. О. Семенчук, І. В. Стогній, Л. І. Никонорова, О. Б. Тарнопольський, І. В. Шимків, які підкреслюють, що розвиток аудитивної компетентності є необхідною умовою формування комунікативної готовності учнів.

Попри визнання значущості аудіювання, у шкільній практиці воно нерідко відходить на другий план, поступаючись місцем граматиці та письму. Це спричиняє труднощі у реальному спілкуванні, коли учні володіють знаннями, але не здатні адекватно сприймати автентичне мовлення носіїв. Унаслідок цього необхідним стає пошук методично обґрунтованих шляхів удосконалення іншомовної слухової підготовки старшокласників.

Особливу актуальність нині набуває використання сучасних аудіоматеріалів — автентичних записів, відео зі звуковою доріжкою, онлайн-ресурсів та подкастів. Подкасти, як підкреслюють зарубіжні й українські методисти, є одним із найперспективніших інструментів розвитку аудіювання, оскільки поєднують природність мовлення, тематичне різноманіття, доступність та високу мотиваційну привабливість. Вони дозволяють учням чути реальні зразки сучасної англійської мови, формують автономність і сприяють розвитку стратегій аудіювання, про які докладно пишуть С. С. М. Го та М. Рост.

У сучасних умовах компетентнісного підходу та цифровізації освіти виникає потреба в оновленні методів навчання аудіювання відповідно до вимог Державного стандарту, освітніх програм та інтересів сучасних підлітків. Учні старших класів надають перевагу інтерактивним, технологічно насиченим формам навчання, тому застосування подкастів має значний дидактичний потенціал. Разом із тим у науковій літературі недостатньо висвітлені питання методики їх системного використання, добору за критеріями рівня складності, тематики, автентичності, а також питання побудови ефективної системи вправ.

Українські науковці (О. А. Мацнєва, Л. О. Калмикова, І. П. Задорожна, Н. М. Дячук, Л. І. Морська, І. В. Семенчук та ін.) присвячують значну увагу розробленню стратегій аудіювання, удосконаленню змісту навчання, використанню автентичних матеріалів і мультимедійних технологій. Однак проблема інтеграції подкастів у навчальний процес, визначення їх впливу на ефективність формування аудитивної компетентності та створення моделі організації слухової діяльності потребує подальшого дослідження.

Відтак, наукова проблема полягає у визначенні теоретичних і методичних засад використання сучасних аудіоматеріалів, передусім подкастів, для розвитку англомовної аудитивної компетентності старшокласників та у перевірці результативності запропонованої моделі у практиці навчання.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка методики формування аудитивної компетентності старшокласників засобами сучасних аудіоматеріалів, зокрема подкастів.

Об'єкт дослідження — процес формування аудитивної компетентності учнів старшої школи.

Предмет дослідження — методика, модель організації та система вправ для розвитку аудитивної компетентності на основі використання подкастів та інших автентичних аудіоматеріалів.

Завдання дослідження передбачають:

- визначення сутності та структури аудитивної компетентності;
- аналіз ролі аудіювання у розвитку старшокласників;
- обґрунтування критеріїв добору аудіоматеріалів;
- розроблення моделі організації слухової діяльності;
- створення системи вправ із використанням подкастів;
- проведення експериментальної перевірки ефективності методики.

Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури; узагальнення теоретичних підходів; педагогічне спостереження; діагностика рівня аудитивної компетентності; педагогічний експеримент; кількісний і якісний аналіз результатів.

Практичне значення полягає у створенні моделі, системи вправ та методичних рекомендацій для використання подкастів у навчанні аудіювання, що можуть бути впроваджені в освітній процес старшої школи.

Апробація результатів. Основні положення дослідження були представлені у формі статті, поданої до наукового збірника та рекомендованої до опублікування. Положення та результати дослідження також обговорювалися на методичних семінарах і використовувалися у практиці навчання англійської мови.

Структура роботи включає три розділи, присвячені:

1. теоретичним засадам формування аудитивної компетентності;
2. методиці застосування подкастів та аудіоматеріалів у навчанні аудіювання;
3. експериментальній перевірці ефективності запропонованої моделі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

1. Поняття аудитивної компетенції та її складові

Підхід до вивчення іноземної мови українськими науковцями визначається сучасним рівнем розвитку суспільства та його актуальними потребами. Цей підхід спрямований на досягнення практичної мети, зокрема на формування та вдосконалення міжкультурної комунікативної компетентності [10, с. 29-32].

За словами О. Лященко, володіння іноземною мовою набуває особливої значущості у сучасному світі, оскільки є ключовим інструментом міжкультурної взаємодії. Завдяки цьому люди з різних культур можуть знаходити спільну мову, почуватися впевнено та комфортно в країні, мову якої опановують. Отже, актуальність вміння порозумітися залежить не лише від рівня мовних навичок, але й від глибокого розуміння іншої культури та мовленнєвої поведінки співрозмовника [14, с. 114-118].

Головними пунктами підходу є поняття компетенції та компетентності, які у сфері педагогіки досить детально розробляються і розглядаються з різних сторін, але, на жаль, на сьогоднішній час не здобули конкретного змісту і визначення. Поняття компетентності сьогодні є не досить досліджене.

За твердженням О. Лященко, *компетентність в аудіюванні* – це здатність слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування. Його складовими є вміння, навички, знання та комунікативні здібності.

Компетентність охоплює знання, обізнаність та досвід, необхідні для успішного виконання певної діяльності. З цього визначення випливають два ключові аспекти поняття: когнітивний і регулятивний. Таким чином, компетенція є своєрідним стандартом, досягнення якого свідчить про здатність ефективно вирішувати завдання. Компетентність, у свою чергу, оцінює ступінь відповідності цій нормі. Вона виступає характеристикою особистості, яка

базується на знаннях та обізнаності, що підкреслює її інтегративний характер [16, с. 280-287].

За дослідженням Болсуна С., компетентнісна система включає в себе:

- надпредметні (міжпредметні) компетентності –представляються, як “ключові”, “базові”;
- загально предметні компетентності (освітні галузі);
- спеціально предметні (стосовно певного предмету).

Надпредметні (ключові) компетентності є:

- синтетичними (поєднують певний комплекс знань);
- вони не пов’язані з певним предметом;
- вони можуть бути метафорично визначені, як фактичні знання

Компетентності на надпредметному рівні охоплюють розвиток творчого мислення, здатність до ефективного спілкування та адаптації у різних ситуаціях, володіння технологіями, дослідницькі навички, а також формування індивідуальних і соціальних цінностей із подальшим їх усвідомленням та використанням у житті.

На загально предметному рівні компетентності визначаються для кожного предмета окремо та розвиваються під час його поступового вивчення. Спеціально предметні компетентності, у свою чергу, підбираються з урахуванням специфіки кожного предмета і коригуються залежно від етапу навчання.

На сьогодні компетентнісний підхід є найбільш оптимальним, і ключові компетентності стають основою модернізованого змісту освіти. Серед яких Болсун С. виділив:

- ключові компетентності, які відображають реалії професійного та соціального життя;
- компетенції, що стосуються усіх сфер діяльності людини;
- компетентності, пов'язані з інтелектуальною діяльністю найвищого рівня складності. [4, с. 36-37]

Фундаментальні компетентності включають в себе:

- знання на інтелектуальному рівні (навчання протягом життя);
- компетентність у навчанні (навички вчитися);
- компетентність у методологічній сфері (компетентність у мові);
- компетентність на соціальному рівні (єднання у соціумі, командна робота тощо);
- орієнтації цінностей (соціальні, демократичні й індивідуальні цінності)

Компетентність у сфері аудіювання означає здатність сприймати на слух тексти різних жанрів і типів із різним ступенем розуміння їхнього змісту. Вона включає такі складові, як знання, навички, вміння та комунікативні здібності.

У науковій роботі Бігич О. Б. Вказано, першим компонентом компетентності в аудіюванні є різноманітні вміння: мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні та компенсаційні. Серед мовленнєвих умінь аудіювання можна виділити:

- здатність визначати основну інформацію та прогнозувати зміст тексту;
- навичку виділяти ключові факти, ігноруючи другорядні;
- вміння розуміти необхідну інформацію, спираючись на контекст;
- здатність ігнорувати несуттєві для розуміння деталі [3, с. 176-179]

Формування компетентності в аудіюванні залежить від рівня розвитку інтелектуальних умінь, таких як прогнозування, критичне оцінювання почутої інформації, поєднання мнемічної та логіко-сислової діяльності, а також класифікація та систематизація інформації. Значну роль відіграють навчальні вміння, зокрема використання електронних навчальних засобів, і організаційні вміння.

За словами науковиці Бігич О.Б. компенсаційні вміння, що належать до мовленнєвих умінь аудіювання, включають здатність використовувати мовну та контекстуальну здогадку, паралінгвістичні засоби, а також ігнорування невідомого матеріалу. Ефективність розвитку аудитивних умінь залежить від сформованості фонетичних, лексичних та граматичних навичок.

Успішність формування компетентності в аудіюванні визначається низкою факторів:

1. Умовами сприймання аудіоповідомлення.
2. Індивідуально-психологічними особливостями слухача, такими як здатність швидко реагувати, перемикатися між розумовими операціями, схоплювати тему повідомлення та співвідносити її з контекстом.
3. Мовними характеристиками аудіоповідомлення, включаючи фонетичні, лексичні та граматичні труднощі.

Важливу роль у процесі аудіювання відіграють розвиток уваги, мовленнєвого слуху, аудитивної пам'яті, механізмів прогнозування, а також мотивація та інтерес до теми. Успішність аудіювання підвищується за умови усвідомлення пізнавальної мети та наявності інтересу до нового матеріалу [16].

Формування компетентності в аудіюванні підпорядковується практичній меті та включає освітню, розвивальну й виховну складові. Освітня мета спрямована на набуття знань, отримання інформації з аудіо-джерел і розвиток стратегій аудіювання. Розвивальна мета забезпечує вдосконалення когнітивних процесів, таких як увага, слухове сприйняття, пам'ять, мислення та уява. Виховна мета формує культуру слухання та емоційно-ціннісне ставлення до почутого. Досягнення цих цілей можливе лише за умови комплексного підходу, який сприяє різнобічному розвитку учнів у різних сферах. Формування компетентності в аудіюванні передбачає здобуття знань, належне опанування аудитивних навичок, розвиток умінь слухового сприйняття, а також удосконалення психофізіологічних механізмів, що забезпечують ефективність аудіювання [18]

За словами Мазниченка В.М. аудіювання є ключовим компонентом іншомовної комунікації, який безпосередньо впливає на здатність учнів ефективно сприймати й розуміти усне мовлення. Недостатній розвиток навичок аудіювання може стати серйозною перешкодою на шляху до досягнення високого рівня володіння іноземною мовою. Тому вчителю важливо створювати

умови для регулярного тренування цього виду мовленнєвої діяльності, використовуючи різноманітні автентичні аудіоматеріали, а також впроваджуючи завдання, які сприяють розвитку умінь слухати з різною метою – як для загального розуміння, так і для вилучення конкретної інформації.

Цілеспрямована робота над розвитком аудитивних умінь сприяє підвищенню впевненості учнів у власних силах, покращує їхню загальну комунікативну компетентність і підтримує інтерес до вивчення іноземної мови.

Англомовна аудитивна компетентність старшокласників — це не просто здатність сприймати й розуміти усне мовлення, а складне інтегроване утворення, що охоплює як технічні навички розпізнавання мовних сигналів, так і когнітивні процеси, пов'язані з осмисленням почутого. Вона передбачає активну внутрішню діяльність учня, спрямовану на інтерпретацію інформації, встановлення смислових зв'язків, прогнозування змісту, а також застосування знань про мовні структури й контекст ситуації спілкування.

Знання як складова частина аудитивної компетентності означають адекватне відображення реального світу у свідомості людини у формі умовиводів, суджень або теорій. Серед них можна виділити:

- фонетичні,
- лексичні,
- граматичні,
- соціокультурні,
- країнознавчі знання.

Таким чином, формування англомовної аудитивної компетентності є складовою розвитку загальної іншомовної комунікативної компетентності й потребує систематичної роботи, що охоплює різноманітні завдання, спрямовані як на розвиток слухових умінь, так і на підвищення здатності аналізувати й критично осмислювати аудіотексти різних жанрів та стилів. Формування англомовної аудитивної компетентності в старшокласників — це складний і багатогранний процес, який потребує врахування цілого ряду факторів.

Передусім, йдеться не тільки про оволодіння окремими мовними елементами (фонетикою, лексикою, граматикою), але й про інтеграцію цих знань у реальну комунікативну діяльність. Учень повинен не лише знати, як правильно вимовляти слова чи будувати граматично коректні речення, але й вміти швидко та точно інтерпретувати зміст почутого в реальному часі [15, с. 90-92].

Значну роль у процесі аудіювання відіграють соціокультурні й країнознавчі знання. Вони допомагають слухачеві зрозуміти контекст висловлювань, особливості поведінки співрозмовників, а також національно-культурні особливості, що відображаються в мовленні. Наприклад, без розуміння культурних норм країни, мова якої вивчається, важко коректно інтерпретувати значення певних фраз або жестів, які супроводжують мовлення.

Як було зазначено у науковій конференції Дячук Н., крім знань, важливими є й інтелектуальні уміння, що забезпечують глибше опрацювання інформації під час слухання. Ймовірніше прогнозування допомагає передбачати хід думок мовця та полегшує розуміння навіть за умов незнайомої лексики або складної структури речень. Уміння запам'ятовувати інформацію з одночасною її фіксацією дозволяє слухачеві зберігати в пам'яті ключові моменти висловлювання для подальшого аналізу чи відповіді. Аналіз, систематизація, інтегрування почутого та критичне осмислення допомагають не просто пасивно сприймати інформацію, а активно з нею взаємодіяти.

Водночас, ефективність аудіювання багато в чому залежить від зовнішніх чинників — особливостей мовця (темپ, чіткість вимови, тембр голосу) та умов комунікації (наявність шуму, технічна якість запису тощо). Наприклад, якщо мовець говорить надто швидко або має незвичний акцент, сприйняття інформації може суттєво ускладнюватися. Також слухачам простіше сприймати знайомі голоси, адже вони вже адаптувалися до манери мовлення певної особи.

Варто враховувати й індивідуальні особливості слухачів: їхній рівень мовної підготовки, когнітивні здібності, вік та навіть психологічний стан під час слухання. Молодші школярі, наприклад, по-різному сприймають дитячі або

дорослі голоси, а люди похилого віку можуть мати труднощі через зниження слухового сприйняття або когнітивних функцій [8, с.233].

Таким чином, у навчальному процесі важливо поєднувати тренування технічних навичок (вимова, словниковий запас, граматики) з розвитком стратегій аудіювання, що передбачають активне слухання, прогнозування, аналіз і оцінку почутого. Лише за такого комплексного підходу можна досягти високого рівня іншомовної аудитивної компетентності, яка дозволяє учневі ефективно спілкуватися в реальних життєвих ситуаціях.

1.2 Роль аудитивної діяльності у мовленнєвому розвитку учнів старших класів

Основою для розроблення ефективної методики формування англomовної аудитивної компетентності є вивчення психофізіологічної природи процесу аудіювання іншомовного тексту, що перебуває у тісному зв'язку з психофізіологічними властивостями особистості реципієнта. Так, перебіг процесу навчання іноземної мови, а отже й формування аудитивної компетентності залежить від віку реципієнта, тому вважаємо за доцільне зупинитися детальніше на особливостях психічних процесів, що є основою для процесу аудіювання.

У навчальному посібнику з вікової психології Скрипченко О. В. вказано, що період навчання у старших класах школи припадає на початок періоду юності. Юність – це початковий період дорослого життя, коли учні вчаться відповідальності за власне життя, за прийняття рішень, стають більш самостійними та незалежними. Ранній юнацький вік припадає на 14-18 років, а власне період юності триває з 18 до 21 року. Юнацький вік є початком фізичної зрілості; у цей період відбувається дозрівання кори головного мозку та складаються провідні властивості нервових процесів. Це, у свою чергу, створює сприятливі можливості для не лише фізичного, а й розумового навантаження

учнів. Водночас, засвоєння нової інформації та набуття знань сприяє розвитку зв'язків між відділами головного мозку. Нервові функції вдосконалюються в період юності під впливом процесів навчання та учіння.

У старшокласників навчальна мотивація поступово зміщується з орієнтації на вчителя до орієнтації на власні професійні цілі та життєві плани. Їхня зацікавленість зосереджується насамперед на предметах, які вони вважають корисними для майбутньої кар'єри або практичного застосування в самостійному дорослому житті. Відповідно, дисципліни, що не мають чіткого зв'язку з цими інтересами, часто сприймаються як менш значущі, що може знижувати мотивацію до їх вивчення. Тому в організації навчального процесу важливо враховувати професійну спрямованість старшокласників і намагатися пов'язувати зміст навчання з їхніми майбутніми планами та потребами. [26, с.203]

Важливим елементом юнацького віку є індивідуальний стиль інтелектуальної діяльності, котрий є стійкою системою набуття інформації, а також її накопичення, переробки та використання. Розуміючи перебіг процесу аудіювання, реципієнт зможе більш точно та влучно обрати елементи, що входитимуть у його індивідуальний стиль інтелектуальної діяльності.

Отже, з огляду на той факт, що аудіювання спирається на низку психофізіологічних процесів, вважаємо, що ефективне формування англомовної аудитивної компетентності неможливе без розуміння психолінгвістичної сутності процесу аудіювання, його структури та рівнів реалізації, що і є предметом розгляду в цьому підрозділі. Водночас, ми розуміємо, що успішність іншомовного аудіювання залежить від індивідуальних психофізіологічних особливостей слухача – в нашому випадку учня старших класів. Усі зазначені вище аспекти стануть підґрунтям для розробки ефективної методики формування іншомовної аудитивної компетентності старшокласників.

В основі процесу аудіювання знаходиться низка психофізіологічних механізмів. Процес аудіювання розпочинається зі сприйняття усного повідомлення. О. Б. Тарнопольський зазначає, що **сприйняття** поділяється на

два рівні: *сенсорний* та *перцептивний*. На сенсорному рівні відбувається кодування зовнішнього впливу у нервових зв'язках. На перцептивному рівні закодована інформація перетворюється в образи сприйняття. Спершу слухач намагається зрозуміти загальну думку висловлювання, поступово переходячи до розуміння більш конкретної інформації [29, с.80-82].

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності передбачає проходження кількох послідовних рівнів, кожен з яких виконує специфічну функцію. На першому, мотиваційному рівні, слухач визначає для себе мету слухання й активізує власну зацікавленість у сприйнятті інформації. Тобто слухання не є самоціллю, а виступає інструментом для досягнення практичної мети — отримання необхідних знань або інформації. Згідно з теорією мовленнєвої діяльності Скрипняк Т.Л., аудіювання має трирівневу структуру:

- стимуляційно-мотиваційний рівень
- аналітично-синтетичний
- виконавчий рівень

Мотиваційно-цільовий рівень залежить від діяльності слухача. Сам процес аудіювання не виступає ціллю комунікації, а є засобом отримання необхідної інформації.

Аналітично-синтетичний, забезпечує безпосереднє сприйняття й обробку почутого. На цьому етапі слухач прогнозує зміст майбутньої інформації, порівнює її з уже наявними знаннями, встановлює логічні зв'язки між почутими елементами й формулює загальний зміст повідомлення. Цей процес вимагає активної розумової роботи, де аналіз окремих мовних одиниць (звуків, слів, фраз) поєднується із синтезом загальної картини повідомлення, зазначила Скрипняк Т. Л. [25, с.83-84].

Основою для якісного сприйняття мовлення є мовленнєвий слух, який дозволяє слухачеві точно сприймати звуки та розрізняти їх навіть за умов складного мовного потоку. Таким чином, ефективне аудіювання передбачає не

лише пасивне слухання, а активну когнітивну діяльність, спрямовану на розуміння й інтерпретацію почутого.

Згідно з участю волі у процесі сприйняття та на основі провідних аналізаторів, що беруть участь у цьому процесі, Тарнопольський О. Б. розрізняє такі **види сприйняття**:

- 1) за критерієм провідного аналізатора: зорове, слухове, дотикове, нюхове, смакове;
- 2) за критерієм активності: мимовільне, довільне;
- 3) за критерієм форми існування матерії: сприйняття руху, сприйняття часу, сприйняття простору

Процес сприйняття залежить від вікових особливостей слухача, його досвіду, установок, інтересів, знань та ставлення до навколишнього світу. Цю особливість називають перцепцією. Це зумовлює відмінність сприйняття різних людей та може інколи зумовлювати неправильне інтегрування слухачем змісту почутого, коли людина чує те, що є бажаним для неї, а не те, що було реально сказане співрозмовником, що призведе до неналежного розуміння інформації та неправильного реагування на висловлене мовцем повідомлення [29, с.80]

У відповідності до того, як саме відбувається процес *сприйняття*, Тарнопольський, О. Б. розрізняє його *чотири типи*:

1) *аналітичне*, що полягає у намаганні слухача зрозуміти деталі повідомлення. Воно є важливим при прослуховуванні тексту з метою заповнення пропущеної інформації чи для визначення правдивості або хибності тверджень, сформульованих на основі тексту;

2) *синтетичне* полягає в узагальненому відображенні суті сприйнятої інформації. Така особливість є важливою при прослуховуванні тексту з метою отримання загальної інформації про предмет повідомлення;

3) *аналітико-синтетичне* є поєднанням двох попередніх типів та дозволяє за допомогою сприйнятих фактів і деталей зробити висновок про сутність явища, або предмету, про який повідомляється;

4) *емоційне* сприйняття є часто неорганізованим і полягає радше у

прагненні слухача висловити власне ставлення до предмету розмови, аніж у визначенні та розумінні сутності предмету розмови. Воно часто призводить до хибного розуміння інформації [30, с.86].

У процесі аудіювання беруть участь різні види пам'яті, зокрема *короткотривала, оперативна та довготривала пам'ять*. Пам'ять відповідає за три основні процеси: запам'ятовування, збереження та відтворення інформації. Механізм пам'яті має важливе значення під час аудіювання, адже саме завдяки йому слухач може зберігати частини почутого тексту в свідомості, щоб пізніше інтегрувати їх для формування цілісного та зрозумілого смислу.

Механізм роботи пам'яті виглядає наступним чином. Почута інформація потрапляє до короткотривалої пам'яті, де вона зберігається лише кілька секунд. Слухачі, які добре розвинені у своїх аудитивних навичках, можуть зрозуміти частину повідомлення вже на цьому етапі. Потім ця інформація кодується і переходить до оперативної пам'яті. Оперативна пам'ять є найбільш активною під час аудіювання, оскільки слухач часто не має можливості повторно прослухати повідомлення або перепитати. Після того як нова інформація надходить, стара часто не встигає бути опрацьованою і забувається.

Як результат, нові порції інформації витісняють попередні, що ускладнює розуміння цілісного змісту повідомлення. Тому слухач може зрозуміти лише окремі частини тексту, але не весь його зміст, що призводить до фрагментарного розуміння, зазначає Шемякіна Н. В..

Без належного функціонування механізму оперативної пам'яті процес сприйняття інформації буде неможливим. Збільшення об'єму оперативної пам'яті може значно підвищити ефективність процесу сприйняття, а отже й процесу аудіювання. Це здійснюється через укрупнення матеріалу, що передбачає об'єднання його в значущі групи. Важливо зауважити, що зменшення кількості матеріалу, який потрібно запам'ятати не відбувається шляхом ігнорування чи виключення частини інформації, а через співвіднесення нової інформації з уже наявною у довготривалій пам'яті. Такий підхід дозволяє

знайти спільні риси чи елементи, що сприяє більш ефективному збереженню та осмисленню матеріалу.

Оперативною пам'яттю називається та частина пам'яті, яка утримує фрагменти повідомлення протягом певного часу з метою їх подальшого осмислення. У цьому процесі нові фрагменти повідомлення приєднуються до попередніх, і з часом вони інтегруються в єдину інформаційну структуру. Ця інтегрована інформація замінюється символами або узагальненими ознаками, які потім передаються до довготривалої пам'яті, де вони зберігаються на тривалий час. Такий механізм дозволяє не лише зберігати інформацію, а й ефективно її осмислювати, створюючи стійкі асоціативні зв'язки між новим і вже знайомим матеріалом [33, с.52].

Процеси мислення та пам'яті невід'ємно пов'язані з процесом розуміння, і саме без останнього успіх в оволодінні процесом іншомовної комунікації є неможливим. Розуміння можна розглядати як складну аналітико-синтетичну діяльність інтелекту, спрямовану на виявлення внутрішньої сутності об'єктів, явищ і процесів, а також на усвідомлення взаємозв'язків і відносин, що відображаються в цій сутності. Однак важливо зазначити, що для ефективного розуміння необхідна не лише теоретична база знань, але й практичний життєвий досвід. Як вказує М. Й. Варій, здатність учня чітко й точно описати явище чи предмет свідчить про його правильне розуміння.

Розуміння в контексті аудіювання визначають як процес виявлення взаємозв'язків, які передаються в акустичній формі, а також як здатність встановлювати зв'язок між звуковою формою висловлювання мовця та значенням окремих лексичних одиниць чи висловлювання в цілому. Важливо зауважити, що розуміння не є простою репродукцією почутого чи прочитаного матеріалу. Це складний процес осмислення, який включає глибину, повноту, адекватність, обґрунтованість і чіткість. Розуміння передбачає здатність осмислити загальні й специфічні ознаки об'єкта, вміння виявити його особливості та усвідомити підстави вірності своїх думок і суджень стосовно цього об'єкта.

У контексті навчального процесу розуміння матеріалу полягає у глибокому усвідомленні суті того, що вивчається, визначенні основних характеристик явища чи структури, а також у здатності правильно застосовувати цей матеріал під час спілкування. Без адекватного розуміння сам процес аудіювання, а також ефективна комунікація в цілому стають неможливими. Для перевірки рівня розуміння почутого матеріалу використовуються різні типи завдань: некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні. Кожен з цих типів завдань дозволяє оцінити різні рівні розуміння й адекватності сприйняття інформації, що є необхідною умовою ефективної комунікації [5].

Успішне аудіювання неможливе без належної уваги. Формування довільної уваги відбувається паралельно з інтелектуальним розвитком дітей. Увага — це особлива форма психічної діяльності, яка полягає в зосередженості свідомості на важливих для особистості об'єктах, явищах або власних переживаннях. Однією з основних характеристик уваги є її вибірковість. Вибірковість проявляється у здатності людини концентруватися на одному виді діяльності, не звертаючи увагу на інші зовнішні подразники. Під час прослуховування тексту слухач може повністю зосередитися на його змісті, ігноруючи шум чи інші зовнішні звуки [13, с.310].

Використання стратегій аудіювання дозволяє залучити всіх учнів класу до активної роботи на уроці й адаптувати навчальний процес до індивідуальних особливостей кожного учня. Ознайомлення зі стратегіями аудіювання, вправлення у їх використанні та можливість кожного учня вибрати найбільш доцільну на його думку стратегію у відповідності з його рівнем мовленнєвих умінь та особливістю тексту, що прослуховується сприяє досягненню поставлених цілей. Максименко С.Д. запропонував наступну таблицю стратегій аудіювання.

Рисунок 1.1

У зарубіжній методиці навчання аудіювання виділяються два основні підходи до викладання стратегій слухання: експліцитний (direct instruction) та імпліцитний (embedded instruction). Перший підхід передбачає, що учням чітко повідомляють про мету слухання та пояснюють, яку саме стратегію вони повинні використовувати для виконання завдання. Вчитель оцінює успішність учнів і надає зворотний зв'язок щодо того, наскільки ефективно застосовувалася стратегія. У разі імпліцитного підходу учням дається завдання без вказівки на те, яка саме стратегія є найбільш підходящою для його виконання. Водночас вчитель заохочує учнів до застосування різних стратегій аудіювання. Найбільш ефективним, на думку дослідників, є поєднання обох підходів: спершу учням надається можливість відпрацювати окремі стратегії, а згодом вони тренуються обирати найефективніші з них залежно від завдання та типу тексту, що пропонується для прослуховування.

Дж. Мерфі класифікує стратегії аудіювання на шість основних груп:

1. **Пригадування (recalling)** — включає стратегії перефразування (paraphrasing), пригадування (revising), перевірки (checking) та пов'язування лексичних одиниць (word-hooking).
2. **Роздумування (speculating)** — стратегії логічного висновку (inferring), встановлення зв'язків між елементами тексту (connecting), прогнозування (anticipating) та індивідуалізація (personalizing).
3. **Детальний аналіз (probing)** — аналіз теми (analyzing the topics), аналіз мови (analyzing the conversation's language), оцінка (evaluating the topics).
4. **Інтроспекція (introspecting)** — включає самооцінку (self-evaluating), самодескрипцію (self-describing).
5. **Відкладання (delaying)** — стратегії повторення (repeating) та «фішинг» (fishing).
6. **Занотовування (recording).**

Стратегії пригадування ґрунтуються на знанні синонімів і вмінні використовувати синонімічні ряди для запам'ятовування чи точнішого розуміння інформації, що сприймається на слух. Ці стратегії стають особливо ефективними у старших класах, де учні мають достатній лексичний запас. Це дозволяє використовувати ширший спектр тем для текстів, завдання до яких зосереджуються не на розпізнаванні ключових слів і їх виборі під час післятекстових завдань, а на розумінні загального змісту і виборі правильної відповіді, сформульованої через перефразування або синоніми. Розуміння та вміння застосовувати стратегії пригадування значно полегшує процес аудіювання та сприяє досягненню кращих результатів під час виконання завдань після прослуховування аудіо.

Висновки до 1 розділу

Формування іншомовної комунікативної компетентності є однією з ключових цілей сучасної іншомовної освіти, адже саме вона забезпечує можливість ефективної міжкультурної взаємодії. Її ядром виступає аудитивна компетентність, що визначається як здатність адекватно сприймати, розуміти й інтерпретувати іншомовне мовлення на слух. Аудіювання, будучи складним видом мовленнєвої діяльності, поєднує мовні знання, когнітивні навички та психологічну готовність до сприйняття інформації. Його розвиток потребує системного підходу, що враховує як мовні, так і немовні чинники. Наукові джерела трактують аудіювання як комплексне когнітивно-мовленнєве уміння, яке охоплює процеси прогнозування, аналізу та синтезу почутого. Успішність цього процесу значною мірою залежить від концентрації уваги, рівня пам'яті та сформованості фонематичного слуху. Важливим чинником є й мотиваційний аспект, адже внутрішня зацікавленість учня сприяє активнішій роботі над розвитком слухових умінь.

Вікові особливості старшокласників створюють як переваги, так і труднощі у навчанні аудіювання. З одного боку, вони вже володіють абстрактним мисленням і здатні до глибокого аналізу змісту текстів. З іншого – вони часто відчують труднощі у сприйнятті швидкого темпу автентичного мовлення. Це вимагає добору відповідних навчальних матеріалів, які мають бути адаптованими за складністю та обсягом. Поступове введення автентичних ресурсів є необхідною умовою для формування реальних комунікативних навичок. Значну роль у процесі аудіювання відіграють уміння виділяти головне й ігнорувати другорядне, що розвивається в ході цілеспрямованої роботи.

Процес формування аудитивної компетентності повинен бути етапним та системним. Навчання має здійснюватися від простих форм сприйняття до складних стратегій розуміння тексту. При цьому необхідна активна взаємодія між учителем та учнями, що сприяє розвитку не лише мовленнєвих, а й

соціальних умінь. Використання сучасних освітніх технологій, зокрема аудіокниг, подкастів та інших цифрових ресурсів, посилює мотивацію школярів і створює умови для занурення в автентичне мовне середовище. Систематична робота над аудіюванням сприяє підвищенню впевненості учнів у власних можливостях та формує готовність до іншомовного спілкування.

Отже, формування аудитивної компетентності є складним, багатокомпонентним процесом, що поєднує лінгвістичні, психологічні та педагогічні аспекти. Воно потребує поєднання адаптованих і автентичних матеріалів, урахування вікових особливостей учнів, індивідуалізації та диференціації навчання. Аудіювання не лише розвиває мовленнєві вміння, але й формує толерантність до культурного різноманіття та комунікативну гнучкість. У результаті системна робота над цим видом діяльності забезпечує ефективність іншомовного навчання і сприяє гармонійному розвитку особистості старшокласника.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ АУДІО МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

2.1 Відбір навчального матеріалу для формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників

Мета навчання англійському аудіюванню у старших класах полягає у формуванні здатності учнів розуміти зміст усного мовлення, аналізувати його і застосовувати отриману інформацію у навчальній та комунікативній діяльності. Ефективність цього процесу залежить від правильного підбору навчальних матеріалів, які відповідають педагогічним і методичним вимогам та стимулюють активну пізнавальну діяльність школярів.

Підбір матеріалів має враховувати не лише рівень складності і обсяг інформації, а й культурну та соціальну актуальність, що дозволяє створити умови для глибшого розуміння мовних реалій. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення учнів, адже вони не тільки сприймають інформацію, а й порівнюють її зі своїм досвідом, формують висновки і роблять узагальнення.

Методичні критерії відбору матеріалу визначають його придатність для навчального процесу. Вони враховують структуру та зміст навчального матеріалу, якість аудіо- та відеозаписів, природність і виразність мовлення, використання різних мовних акцентів та наявність інтерактивних завдань. Ефективні матеріали також створюють ситуації для практичного застосування мови, наприклад, через розігрування діалогів, виконання вправ на розуміння або обговорення актуальних проблемних питань.

Згідно з дослідженнями українських і зарубіжних науковців (Бігич, 2012; Мазниченко, 2013; Rost, 2006) та з урахуванням особливостей шкільного викладання англійської мови, критерії відбору навчальних матеріалів для розвитку аудитивної компетентності старшокласників можна поділити на дві основні групи: загальноосвітні та методичні.

До загальноосвітніх критеріїв відносять: доступність і посильність матеріалу для учнів, логічну та послідовну подачу інформації, активізацію

пізнавальної діяльності, різноманітність поданих тем і форм, виховне значення, а також новизну і інформативність. Матеріали, які відповідають цим критеріям, не лише розвивають мовні навички, але й сприяють формуванню соціальних, культурних та моральних цінностей учнів.

Методичні критерії включають загальні та специфічні показники. За словами Дячук Н.М., до загальних належать актуальність і новизна матеріалу, наявність проблемних завдань, які стимулюють мислення, та відповідність культурним і соціальним реаліям. (Рисунок 1.2) Специфічні критерії орієнтовані на автентичність матеріалу, природність і виразність мовлення, якість аудіо- та відео оформлення, використання різних акцентів і діалектів, а також мотиваційний потенціал, який заохочує учнів до самостійного навчання, активного обговорення та розвитку критичного мислення.

Таким чином, відбір навчальних матеріалів для розвитку англомовної аудитивної компетентності у старшокласників повинен бути комплексним: враховувати педагогічні, методичні та психологічні аспекти, рівень мотивації учнів і актуальність змісту. Лише за умови комплексного і науково обґрунтованого підходу можливо забезпечити ефективне формування навичок аудіювання і всебічний розвиток мовної компетентності школярів.

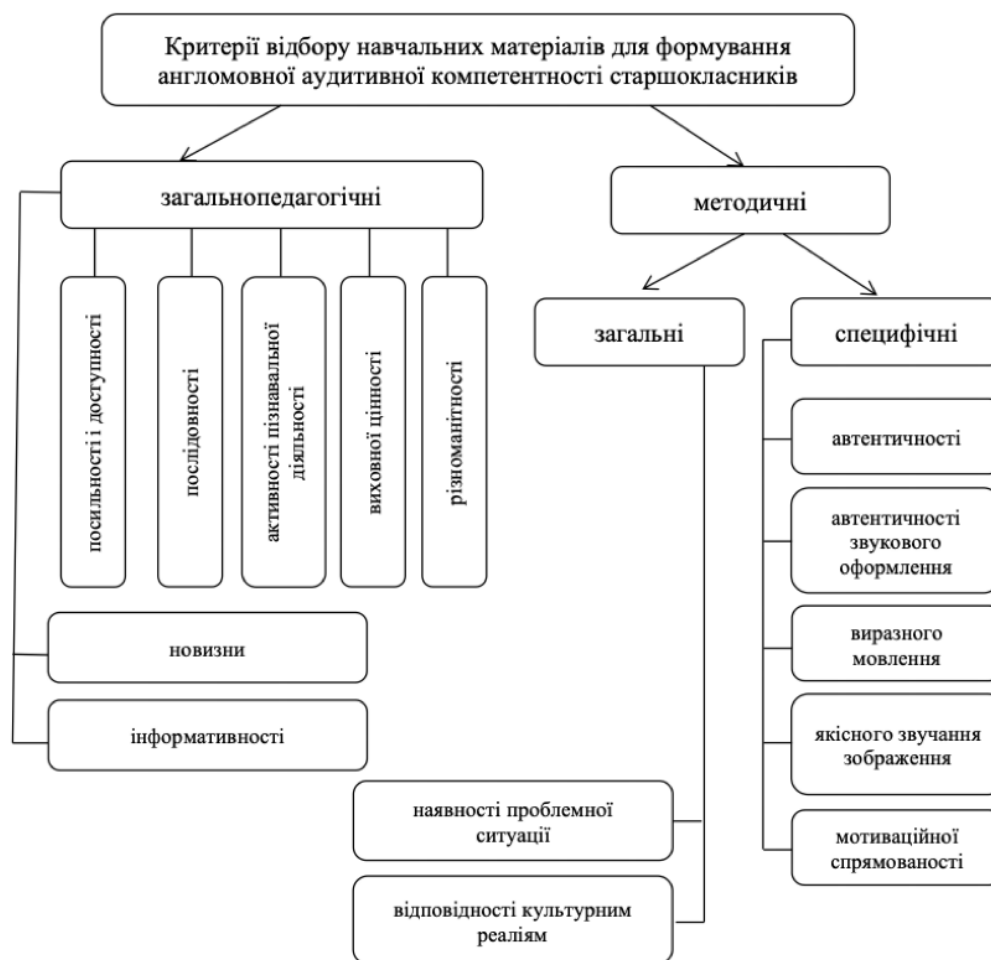

Рисунок 1.2. Критерії відбору навчальних матеріалів для формування англомовної аудитивної компетентності учнів старших класів закладів загальної середньої освіти

Ключовим **критерієм** при підборі навчальних матеріалів для розвитку навичок аудіювання є їх **посильність і доступність** для учнів. Це означає, що зміст аудіофрагментів повинен відповідати рівню мовної підготовки школярів і бути структурованим таким чином, щоб інформація подавалася логічно та послідовно. Особлива увага приділяється тривалості аудіозаписів та темпу мовлення: надто довгі або швидкі фрагменти можуть спричиняти втому та зниження концентрації, ускладнюючи засвоєння основних ідей тексту.

Матеріали для аудіювання мають враховувати словниковий запас і граматичні навички учнів. Використання текстів із надмірною кількістю нових слів або складних конструкцій може викликати у школярів розгубленість і

зменшувати їхню мотивацію до навчання. У той же час надто прості фрагменти здатні призвести до втрати інтересу та зниження активності учнів у процесі роботи з матеріалом.

Для ефективного формування навичок сприйняття усного мовлення навчання слід починати з монологічних текстів. Такі фрагменти легше сприймаються, адже учні концентруються на одній точці мовлення та мають можливість виділити ключові смислові частини. Діалоги, навпаки, вимагають додаткових когнітивних зусиль: учням необхідно слідкувати за взаємодією між співрозмовниками, визначати, хто говорить, і виділяти основні повідомлення в умовах змінної структури мовлення. Тому доцільно поступово ускладнювати навчальні аудіофрагменти, переходячи від простих монологів до складніших діалогічних або інтерактивних записів.

Ще одним важливим аспектом є контроль темпу мовлення. Для учнів середнього рівня навчання оптимальним є темп близько 240–250 слів на хвилину, із можливістю його варіацій залежно від довжини речень і складності тексту. Включення пауз між смисловими блоками дозволяє учням легше сприймати інформацію, розділяти її на логічні частини та уникати перевантаження пам'яті.

Крім того, для підтримання мотивації та інтересу до навчання варто обирати аудіоматеріали, що містять культурно значущі або цікаві теми, які відповідають інтересам старшокласників. Це можуть бути оповідання, короткі інтерв'ю, фрагменти новин або подкастів, що сприяють розвитку реалістичного розуміння мовної ситуації. Таке різноманіття стилів і форматів допомагає учням звикати до природного мовлення та розвивати навички сприйняття різних акцентів і інтонацій [14].

Таким чином, посильність і доступність матеріалів передбачають комплексний підхід, що включає відповідність рівню учнів, логічну структуру та оптимальну тривалість, контрольований темп мовлення, а також мотиваційний і пізнавальний потенціал матеріалу. Дотримання цих принципів

дозволяє забезпечити ефективне формування аудитивної компетентності та підтримує активність і зацікавленість учнів протягом усього процесу навчання.

Послідовність у навчанні аудіюванню є надзвичайно важливим аспектом, оскільки вона забезпечує поступовий і логічний розвиток мовних навичок у учнів. На початковому етапі рекомендується використовувати короткі та прості аудіоматеріали, тривалість яких не перевищує 1–2 хвилин. Це дозволяє школярам зосередитися на розумінні основного змісту та опануванні базової лексики й граматичних структур.

Поступове ускладнення навчальних завдань включає збільшення тривалості аудіозаписів, введення більш складної лексики та граматики, а також додавання більшої кількості мовців у матеріалах. Така стратегія дає учням можливість оцінювати власні успіхи, відчувати прогрес і підвищувати впевненість у власних силах. Водночас вона стимулює інтерес до вивчення англійської мови та допомагає підтримувати високий рівень мотивації протягом усього навчального процесу [8, с.132].

Критерій активізації пізнавальної діяльності спрямований на відбір таких навчальних матеріалів, які здатні пробуджувати інтерес до вивчення іноземної мови, заохочувати учнів до самостійного мислення та активної участі у навчальному процесі. Основна мета цього критерію полягає у створенні умов, за яких аудіювання стає не пасивним сприйманням звукової інформації, а свідомим, цілеспрямованим процесом пізнання.

Вибір матеріалів повинен забезпечувати не лише інформативність і новизну змісту, але й відповідати віковим особливостям старшокласників, їхнім потребам та інтересам. Такі тексти мають викликати емоційний відгук, сприяти розвитку критичного мислення та підтримувати внутрішню мотивацію учнів. Важливо, щоб матеріали для аудіювання поєднували пізнавальну цінність із виховним потенціалом, адже саме це забезпечує стійкий інтерес до предмета і формує позитивне ставлення до процесу вивчення англійської мови [1, с.11].

Критерій різноманітності передбачає добір аудіоматеріалів, що охоплюють широкий тематичний спектр і відображають різні аспекти

суспільного життя. Доцільно включати тексти, які репрезентують мовлення людей різних вікових категорій, професійних сфер та соціальних груп, а також враховують як чоловічі, так і жіночі особливості мовлення. Такий підхід забезпечує учням можливість ознайомитися з багатоманітністю мовних варіантів та інтонаційних особливостей, що робить процес аудіювання ближчим до реальних умов спілкування.

Особливу роль у цьому контексті відіграє інтеграція країнознавчого й соціокультурного компонентів, адже саме вони сприяють розвитку міжкультурної компетентності. Учні не лише тренують навички слухового сприйняття, але й отримують знання про традиції, звичаї, соціальні норми та цінності народу, мову якого вони вивчають. Це створює базу для ефективного міжкультурного діалогу та формує вміння адекватно реагувати у ситуаціях іншомовного спілкування.

Залучення тематично різноманітних аудіотекстів також активізує пізнавальну діяльність школярів, підтримує інтерес до навчання й стимулює їх до розширення власного словникового запасу. Різноманітність тем забезпечує учням змогу опановувати лексику, пов'язану з різними сферами життя, і вільніше висловлювати власні думки англійською мовою [1, с.11].

Критерій новизни полягає у відборі таких аудіотекстів, які містять невідому або малознайому інформацію для учнів. Саме цей аспект робить процес сприймання мовлення більш динамічним і привабливим, оскільки прослуховування перетворюється не лише на тренування аудитивних умінь, а й на пізнавальну діяльність. Новий зміст спонукає учнів до активного осмислення почутого, розвиває інтерес до мови та культури країни, що вивчається, а також сприяє розширенню їхнього світогляду.

Тексти з елементами новизни виконують подвійну функцію: вони не лише допомагають удосконалювати навички сприймання на слух, але й слугують джерелом актуальної інформації, яку можна використати під час говоріння, письма або дискусій. Оновлений зміст стимулює когнітивну активність, підтримує увагу, зменшує ймовірність втоми та підвищує здатність до

запам'ятовування ключових фактів. Водночас зацікавленість у нових темах підсилює впевненість учнів у власних комунікативних можливостях і мотивує їх до подальшого вдосконалення навичок аудіювання.

Критерій інформативності є одним із базових у процесі відбору матеріалів для навчання аудіювання, оскільки саме зміст прослуховуваних текстів визначає рівень зацікавленості та пізнавальної активності учнів. Інформативність передбачає наявність у тексті нових, значущих і змістовно цінних відомостей, які стимулюють розумову діяльність школярів, викликають емоційний відгук і мотивують до подальшого пізнання.

Для старшокласників важливо, щоб аудіотексти не лише допомагали тренувати навички розуміння на слух, а й розширювали їхні знання про навколишній світ, культурні особливості англomовних країн, сучасні проблеми суспільства та життя молоді. Матеріали мають відображати актуальні теми, що відповідають їхнім інтересам, віковим особливостям та рівню сформованості мовної компетентності. Тексти з насиченим змістом викликають у школярів внутрішню мотивацію, сприяють розвитку критичного мислення та формують уміння сприймати й осмислювати іншомовну інформацію не лише на рівні слів, а й у контексті [8, с.133].

Одним із важливих чинників ефективного формування аудитивної компетентності є **якість технічного оформлення** навчальних матеріалів, зокрема чистота звуку та чіткість зображення у відео. Критерій якісного звучання та зображення передбачає використання таких аудіо- та відеоматеріалів, які забезпечують комфортне сприймання мовлення, мінімізують перешкоди під час слухання та допомагають зосередитися на змісті.

Якість звукового супроводу відіграє вирішальну роль, адже навіть незначні спотворення, фоновий шум або нерівномірна гучність можуть заважати розумінню мовлення, особливо для учнів, які лише формують навички аудіювання. Занадто гучна або тиха подача звуку, невиразна дикція мовця чи відсутність чіткої інтонаційної структури негативно впливають на процес

сприймання інформації. Тому під час підбору матеріалів для уроків англійської мови необхідно звертати увагу на технічну якість запису, баланс звуку та чіткість вимови [8].

При відборі матеріалів для аудіювання учнів старших класів необхідно враховувати фонетичні, лексичні та граматичні особливості текстів, їх змістове та інтонаційне наповнення, тематику, обсяг і структурну організацію.

Науковиця І. П. Задорожна визначає кілька основних шляхів добору матеріалів для навчання аудіювання: по-перше, створення власних авторських матеріалів; по-друге, модифікація вже наявних текстів із навчальною метою; по-третє, використання автентичних джерел. Саме останній підхід є найефективнішим у старших класах, адже автентичні матеріали забезпечують природність мовного середовища, сприяють розвитку міжкультурної компетентності та створюють на уроці атмосферу, максимально наближену до реального спілкування з носіями мови.

Під час відбору матеріалів для навчання аудіювання важливо враховувати вимоги чинної навчальної програми, мету викладання англійської мови у школі та етап формування іншомовних навичок сприймання на слух. До основних критеріїв добору належать автентичність, зрозумілість і доступність, тематична різноманітність, інформативна насиченість, відповідність віковим особливостям учнів, а також мотиваційна та лінгвосоціокультурна цінність матеріалів.

Відповідно до програми з іноземних мов, старшокласники повинні володіти вмінням висловлювати власну думку, аргументувати позицію та брати участь у дискусіях. Досягнення цього рівня можливе лише за умови належно сформованих аудитивних умінь. Регулярне прослуховування різножанрових текстів, цілеспрямовані вправи та грамотно підібрані навчальні ресурси сприяють підвищенню рівня розуміння усного мовлення, формуванню логічного мислення й розвитку комунікативних навичок.

З огляду на це, у процесі навчання англомовного аудіювання доцільно використовувати тексти різних типів і жанрів — інтерв'ю, подкасти, радіопередачі, уривки з фільмів тощо. Такий підхід не лише розширює

словниковий запас учнів, а й формує в них уміння підтримувати бесіду на різноманітні теми, адаптуватися до різних мовленнєвих ситуацій і сприймати мову у всій її автентичності.

У процесі формування аудитивних умінь у старшокласників особливу роль відіграє добір цікавих і змістовних матеріалів для слухання. Ефективним засобом у цьому контексті є використання фрагментів лекцій, інтерв'ю, рекламних роликів, подкастів чи коротких повідомлень. Такі види аудіотекстів забезпечують не лише різноманітність, а й автентичність мовного матеріалу, що значно підвищує ефективність навчального процесу.

Особливо корисними є інтерв'ю, адже вони дозволяють залучати записи з мовцями різного віку, статі, професійної сфери чи національного походження. Це дає змогу учням почути різні акценти, інтонаційні особливості та способи мовного вираження. Крім того, розмови з відомими науковцями чи успішними особистостями формують у школярів мотиваційний інтерес до навчання англійської мови, адже вони сприймають її не як навчальний предмет, а як засіб пізнання світу та досягнення особистих цілей.

Прослуховування таких матеріалів без перекладу допомагає учням навчитися розуміти зміст без опори на рідну мову, що розвиває автентичне сприйняття інформації. До того ж інтерв'ю з успішними людьми виконують і виховну функцію, адже спонукають підлітків до саморозвитку, формують віру у власні можливості та орієнтацію на досягнення життєвих і професійних цілей.

Також доцільно залучати новинні сюжети з різних сфер життя, оскільки вони не лише збагачують словниковий запас, а й розширюють кругозір учнів, формують розуміння соціальних, культурних і ментальних особливостей носіїв англійської мови. Таким чином, тематично різноманітні аудіоматеріали стають не лише інструментом розвитку слухових навичок, а й засобом виховання культурно обізнаної, мотивованої та комунікативно компетентної особистості [10].

Під час добору пісенного матеріалу слід зважати не лише на його популярність чи мелодійність, а передусім на мовну, граматичну та лексичну

цінність. Важливими критеріями є також емоційний вплив композиції, фонетична наповненість, відповідність віковим особливостям слухачів та їхнім інтересам. Слухання пісень може бути надзвичайно корисним інструментом розвитку аудитивних умінь, адже воно поєднує елемент задоволення з навчальним процесом. Для підвищення ефективності такого виду роботи варто пропонувати учням завдання на заповнення пропусків у тексті пісні, визначення чи заміну граматичних конструкцій, пошук певних лексичних одиниць або переказ змісту після прослуховування. Такий підхід забезпечує активне слухання, що сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу та підвищує інтерес до вивчення іноземної мови.

Окрему увагу в контексті формування аудитивної компетенції старшокласників заслуговує використання подкастів, які стають дедалі популярнішими як серед учнів, так і серед викладачів. Подкастинг відкриває широкі можливості для розвитку навичок розуміння на слух, адже учні можуть прослуховувати автентичні тексти різної складності не лише під час занять, а й у позаурочний час, що сприяє самостійному вдосконаленню.

На сучасному етапі подкасти є одним із найефективніших засобів формування іншомовної компетентності. Вони дають змогу розширювати словниковий запас, тренувати сприйняття інтонаційних і фонетичних особливостей мовлення, а також краще розуміти граматичні структури в реальному контексті. У навчальному процесі подкасти виконують і важливу соціокультурну функцію, оскільки знайомлять учнів з традиціями, стилем життя та світоглядом носіїв мови.

Перевагою подкастів є їхня автентичність і жанрове різноманіття. Це можуть бути інтерв'ю, інформаційні передачі, короткі діалоги, обговорення чи навіть міні-лекції. На відміну від звичайних текстових матеріалів, вони відображають живу мову — з характерними інтонаційними паузами, акцентами, темпом мовлення, а також соціальними чи віковими відмінностями мовців. Саме ця природність робить подкасти надзвичайно корисними для учнів, які прагнуть навчитися сприймати справжнє мовлення, а не його навчальну модель.

Важливим є й те, що тривалість подкастів може варіюватися — від кількоххвилинних епізодів до повноцінних годинних передач. Така гнучкість дозволяє вчителю підбирати матеріали відповідно до рівня підготовки, теми уроку та навчальних цілей. Окрім слухання, старшокласників можна заохочувати до створення власних подкастів англійською мовою, що сприяє розвитку творчого мислення, навичок усного мовлення та підвищує мотивацію до подальшого вивчення мови.

Таким чином, поєднання пісень і подкастів у процесі навчання аудіювання забезпечує комплексний розвиток слухових навичок, формує позитивне ставлення до предмета та сприяє становленню активного, самостійного учня, здатного ефективно сприймати іншомовну інформацію.

Використання подкастів у процесі формування англomовної аудитивної компетентності старшокласників посідає особливе місце серед сучасних педагогічних технологій. Як зазначає І. П. Задорожна, подкасти мають низку істотних переваг, які забезпечують не лише ефективне навчання, а й розвиток особистості учня.

Однією з головних переваг є автентичність мовного матеріалу. Подкасти надають можливість чути справжню мову її носіїв — з типовими інтонаційними особливостями, природним темпом мовлення, використанням ідіом, сталих виразів і розмовної лексики. Такий формат навчання забезпечує учням реальне занурення в мовне середовище, чого складно досягти за допомогою традиційних підручників. Автентичні аудіо- й відеоматеріали сприяють кращому розумінню специфіки комунікації, допомагають розвивати соціокультурну обізнаність і формують лінгвокраїнознавчу компетентність, необхідну для міжкультурної взаємодії.

Не менш важливим є й культурний аспект, оскільки зміст подкастів часто відображає життя, цінності та традиції носіїв мови. Таким чином, учні не лише вдосконалюють слухові навички, але й поступово засвоюють культурно-комунікативний контекст, що робить процес навчання глибшим і змістовнішим. Це сприяє вихованню толерантності, емпатії та поваги до

представників інших культур. Суттєвою перевагою подкастів є також їхня мотиваційна функція. Учні, слухаючи живе мовлення, усвідомлюють практичне значення вивчення англійської мови, оскільки можуть спостерігати її використання в реальних життєвих ситуаціях — під час інтерв'ю, обговорень, радіопередач чи освітніх лекцій. Це стимулює внутрішню мотивацію та бажання вдосконалювати власні мовні навички. Ще однією перевагою є доступність такого ресурсу. Подкасти можна легко знайти в мережі Інтернет і прослуховувати у будь-якому місці та в будь-який час, використовуючи смартфон, планшет або комп'ютер. Гнучкість у виборі часу та місця навчання створює комфортні умови для індивідуальної роботи, що є важливою складовою самоосвітньої діяльності старшокласників. Крім того, подкасти є ефективним інструментом розвитку навичок самоорганізації. Учні можуть самостійно добирати матеріали, визначати темп навчання та контролювати власні результати, що сприяє формуванню відповідальності та самостійності в освітньому процесі. Подкасти мають і інтерактивний потенціал, адже вчитель може використовувати їх як основу для дискусій, рольових ігор або проєктної роботи. Це забезпечує зворотний зв'язок між педагогом і здобувачами освіти, активізує їхню пізнавальну діяльність і підвищує ефективність сприймання навчального матеріалу.

Варто також підкреслити простоту використання подкастів: для їхнього відтворення не потрібно спеціального програмного забезпечення чи технічних навичок. Завдяки цьому вони є універсальним засобом, який може бути впроваджений навіть у звичайних шкільних умовах. Не менш важливим є виховний потенціал цього ресурсу. Прослуховування автентичних записів сприяє усвідомленню культурної багатоманітності світу, розширює кругозір і допомагає учням формувати відкритість до іншомовного середовища. Під впливом таких матеріалів розвиваються навички міжкультурної комунікації, а також формуються позитивні установки щодо сприймання інших народів і культур [1].

Дослідивши особливості подкастів та можливості їх використання для навчання, Дячук Н.М. пропонує наступну класифікацію подкастів (Рисунок 1.3):

- 1) за метою: навчальні; розважальні; рекламні; мотиваційні; для поширення в соціальних мережах;
- 2) за тривалістю: короткотривалі (3-7 хвилин); середньої тривалості (8-20 хвилин); довготривалі (більше 20 хвилин);
- 3) за способом презентації: аудіоподкасти; відеоподкасти (відкасти);
- 4) за наявністю/відсутністю оплати: платні; безкоштовні;
- 5) за ступенем автентичності: подкасти, створені носіями мови (автентичні); подкасти, створені іноземцями (не автентичні);
- 6) за способом доступу: онлайн подкасти; офлайн подкасти; подкасти, що поширюються через застосунки для смартфонів;
- 7) за наявністю продовження: одиничні подкасти (складаються з одного аудіо чи відео); багатоепізодові подкасти (мають серію випусків, пов'язаних між собою);
- 8) за типом повідомлення (інформації): інтерв'ю; діалоги; монологи; полілоги; інструкції; фрагменти лекцій, семінарів; музичні подкасти; комедійні подкасти; художні подкасти; подкасти-новини; подкасти-огляди;
- 9) за наявністю субтитрів: із субтитрами тією ж мовою, що й подкаст; із субтитрами перекладеними іншою мовою; без субтитрів; із транскриптами;
- 10) за способом викладу інформації: інформаційні подкасти; проблемні подкасти; об'єктивні подкасти; суб'єктивні (які містять особисту думку мовця);
- 11) за наявністю розроблених завдань на основі прослуханого: доповнені завданнями на основі прослуханого; не доповнені завданнями;
- 12) за стилем мовлення: офіційно-ділові; розмовні; напівофіційні;
- 13) за рівнем складності прості; середньої складності; складні.

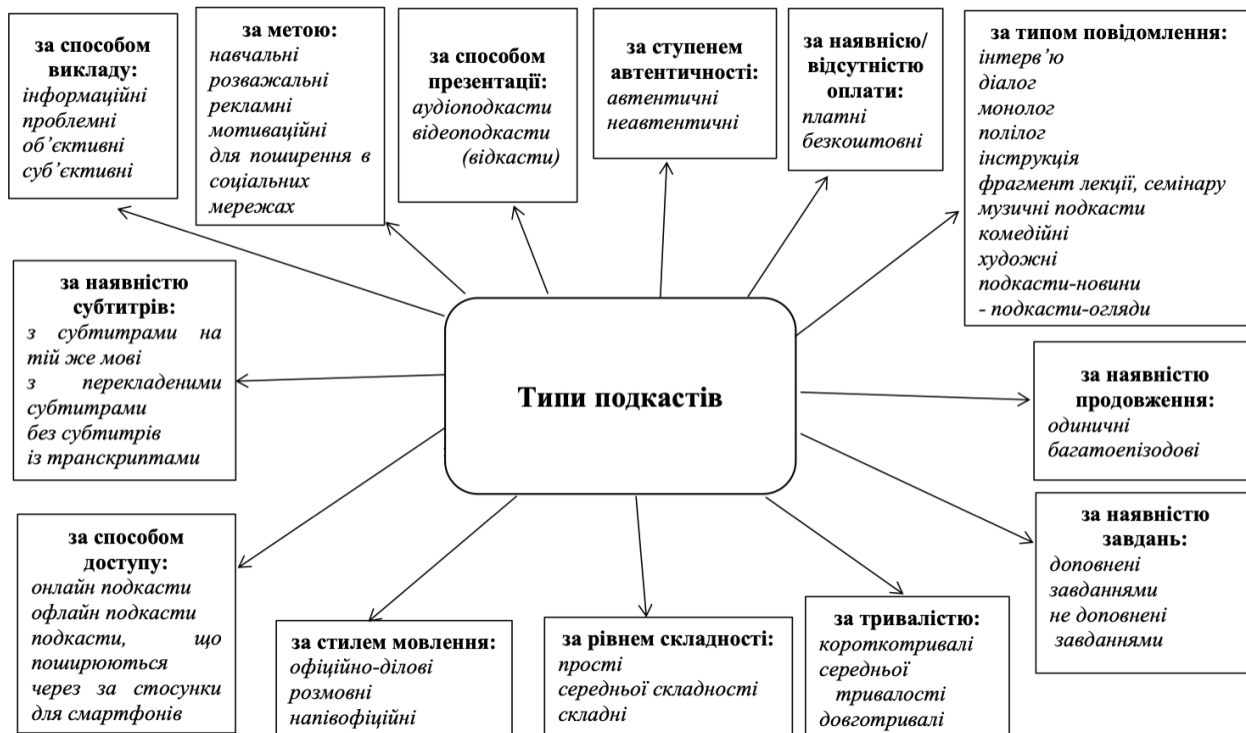

Рисунок 1.3

Подкасти можна поділити на офлайн та онлайн формати. Офлайн-версії зручні тим, що їх можна завантажити на будь-який пристрій і прослуховувати без підключення до Інтернету, а потім поширювати серед учнів. Онлайн-версії забезпечують більшу гнучкість: учні та вчителі можуть обирати тематику, мовця та регулювати швидкість мовлення, що дає змогу адаптувати матеріал під індивідуальні потреби та рівень слухачів.

Мобільні додатки для подкастів надають учням широкий вибір додаткових вправ для розвитку аудитивних навичок. Користувачі можуть самостійно обирати записи, які відповідають їхнім інтересам і мовному рівню. Для старшокласників особливо привабливими є комедійні та музичні подкасти, адже вони поєднують навчання та розвагу, що стимулює бажання вдосконалювати мовлення. Аудіокнижки та художні подкасти дозволяють опрацьовувати матеріали різної складності, тоді як фрагменти лекцій і семінарів сприяють розвитку пізнавального інтересу та мислення.

Також існують подкасти-інструкції, які пояснюють використання певних пристроїв чи алгоритмів дій. Хоча вони не створювалися спеціально для

вивчення мови, їх можна успішно використовувати для повторення лексики та мовних конструкцій з конкретних тем. Подкасти-огляди книг і фільмів допомагають залучити учнів до активного сприймання мови, стимулюють інтерес до навчання і розвиток навичок критичного аналізу.

Для ефективного розвитку аудитивних умінь важливо комбінувати подкасти з субтитрами та без них. Подкасти без тексту дозволяють учням зосередитися на сприйманні усного мовлення, тоді як подкасти з субтитрами сприяють закріпленню лексики та вдосконаленню навичок письма і говоріння.

За класифікацією І. П. Білянської, подкасти поділяються за способом подачі матеріалу на інформаційні, проблемні, об'єктивні та суб'єктивні. Інформаційні подають факти без оцінки мовця; проблемні висвітлюють соціальні питання та їхнє вирішення, сприяючи розвитку творчих здібностей учнів; об'єктивні містять лише інструкції або фактологічні відомості, тоді як суб'єктивні включають особисту думку автора, що допомагає формувати критичне мислення та комунікативні навички [1].

Процес навчання аудіюванню іноземною мовою є складним і багатограним, оскільки вимагає ретельної організації діяльності учнів. Це зумовлює необхідність розробки та впровадження моделі навчання, яка ґрунтується на спеціально розробленій методиці формування англомовної аудитивної компетентності, що забезпечує ефективне досягнення поставлених цілей.

Головна мета моделі полягає у розвитку навичок сприйняття англомовної мови на слух через систематичне використання подкастів як навчального ресурсу. Основними учасниками навчального процесу є учні 11-х класів, а очікуваним результатом є формування аудитивної компетентності на рівні, який відповідає стандарту B1.

Реалізація моделі здійснюється в межах курсу «Англійська мова» та передбачає організацію системи контролю, що включає попередній, поточний, тематичний та підсумковий етапи. Для оцінювання рівня сформованості умінь

застосовуються різні форми перевірки: усна, письмова та самоконтроль, що дозволяє комплексно оцінити прогрес учнів.

Практичне втілення моделі здійснюється через комплекс вправ і завдань, спеціально розроблених для розвитку аудитивних навичок за допомогою подкастів. До цього додається ведення учнями щоденників аудіювання, що стимулює самостійну роботу та розвиток рефлексивних умінь.

Особливу увагу приділено вибору подкастів, який здійснювався відповідно до визначених у підрозділі 2.1 критеріїв відбору навчальних матеріалів. Теж враховувалася специфіка формування аудитивної компетентності старшокласників, рівень складності текстів, тематична різноманітність та мотиваційний потенціал матеріалів. Системний підхід забезпечує ефективність навчального процесу та сприяє досягненню запланованих результатів у розвитку англомовних навичок сприйняття на слух.

2.2. Модель організації процесу формування англомовної компетентності в аудіюванні в учнів старших класів

Опанування іншомовного аудіювання є досить складним процесом, який потребує ретельної організації діяльності учнів. Це зумовлює необхідність створення моделі навчального процесу, побудованої відповідно до розробленої нами методики формування англомовної компетентності в аудіюванні для підвищення ефективності його реалізації.

Відповідно до підходу В. В. Ягупова, модель навчання розглядається як система основних складових освітнього процесу, що визначають його структуру та організацію.

У нашому випадку об'єктом моделювання виступає навчання старшокласників закладів загальної середньої освіти аудіювання англійською мовою.

Мета – розвиток англомовної аудитивної компетентності учнів за допомогою використання подкастів.

Основними засобами реалізації моделі є система вправ і завдань, спрямованих на розвиток аудитивних навичок засобами подкастів, а також ведення щоденників аудіювання.

Основним завданням вивчення іноземних мов у школі є розвиток іншомовної комунікативної компетентності. Оскільки вона охоплює чотири види мовленнєвої діяльності, то чверть навчального часу відводиться саме на аудіювання. Під час створення моделі ми врахували, що для якісного формування слухових умінь важливо запропонувати школярам різножанрові тексти. Тому половину часу, передбаченого на аудіювання, було вирішено використовувати для роботи з подкастами.

У науковій роботі Дячук Н. зазначено, що у шкільній програмі з англійської мови перший семестр передбачає 46 годин на вивчення тематичних блоків, другий – 55 годин. Відповідно, на аудіювання у першому семестрі припадає 11 годин, а в другому – 14. З цього обсягу 6 годин у першому семестрі та 7 годин у другому виділяються на роботу з подкастами.

Обрані для навчання подкасти є відносно короткими (у середньому тривають близько 5 хвилин). Це дозволяє організувати роботу з одним записом протягом 7–8 хвилин, із яких приблизно 2–3 хвилини відводяться на перевірку виконаних завдань. Водночас завдання підвищеного рівня потребують більше часу, оскільки вони включають обговорення змісту прослуханого та висловлення особистої позиції учнів. У середньому на такий етап роботи відводиться ще 5–7 хвилин, не враховуючи часу безпосереднього прослуховування [8, с.134].

Для виконання завдань творчого спрямування, зокрема створення власних подкастів чи побудови «інтелект-карт» (mind maps), відводиться близько 1–1,5 години позаурочного часу. Такі види діяльності, як виконання творчих домашніх завдань і ведення щоденників аудіювання, дають змогу значно збільшити обсяг часу, присвяченого прослуховуванню автентичних текстів. Крім того, це сприяє

індивідуалізації навчання, оскільки школярі можуть обирати матеріали для слухання відповідно до власних уподобань із запропонованого вчителем переліку.

У спеціально розробленій таблиці представлено розподіл навчальних годин за тематичними модулями у 11 класі. Кожен модуль передбачає як години, відведені на виконання вправ і формування мовленнєвих умінь учнів («Загальна кількість годин»), так і проведення тематичних і підсумкових контрольних робіт.

Таблиця 2.2.1

Навчальне навантаження з предмета «Англійська мова» для учнів 11 класу упродовж першого семестру

Семестр 1		
Тематичний модуль 1. “Being a student” (Шкільне життя)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
9 год	1 год	
Тематичний модуль 2. “Make up your mind” (Робота і професії)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
9 год	1 год	
Тематичний модуль 3. “Family relationships” (Я, моя родина, мої друзі)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
8 год	1 год	
Тематичний модуль 4. “Eating out” (Харчування)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	Узагальнення вивченого
7 год	4 год	1 год

Із загальної кількості навчальних годин, зазначених у таблиці, на розвиток умінь аудіювання виділяється четверта частина, причому половина цього часу присвячується саме роботі з подкастами. Нижче розглянуто, як розподіляються години за тематичними блоками у другому семестрі.

Процес навчання аудіювання умовно поділяється на три етапи: підготовчий, основний та завершальний. Під час підготовчого етапу визначається рівень сформованості слухових умінь учнів і з'ясовуються труднощі, з якими вони можуть зіткнутися. На основі цього визначаються шляхи їх подолання.

Основний етап передбачає безпосереднє формування англомовної аудитивної компетентності шляхом прослуховування подкастів у межах тематичних блоків, передбачених навчальною програмою.

Завершальний етап спрямований на перевірку й оцінювання рівня сформованості компетентності в аудіюванні після завершення експериментального навчання. Водночас важливо підкреслити, що контроль здійснюється не лише наприкінці, але й протягом усього процесу навчання. Він охоплює поточний контроль, тематичний (після завершення кожного блоку) та підсумковий (у кінці семестру).

Таблиця 2.2.2

Навчальне навантаження з предмета «Англійська мова» для учнів 11 класу упродовж другого семестру

Семестр 2		
Тематичний модуль 5. “Inventions and lifestyle” (Наука і технічний прогрес)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
8 год	1 год	
Тематичний модуль 6. “Nature and the environment” (Природа і довкілля)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
7 год	1 год	
Тематичний модуль 7. “Speaking about art” (Живопис)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
10 год	1 год	
Тематичний модуль 8. “Youth in mind” (Молодь і молодіжна культура)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	
10	1 год	
Тематичний модуль 9. “People and society” (Людина та суспільство)		
Загальна кількість годин	Контрольні роботи	Узагальнення вивченого
10 год	5 год	1 год

У межах кожного наступного тематичного модуля завдання для учнів можуть повторюватися, проте змінюється навчальний матеріал, що забезпечує поступове ускладнення процесу. Формування навичок англомовного аудіювання відбувається за трьома визначеними нами рівнями: початковим, середнім і просунутим. Кожен із цих етапів відрізняється як змістом, так і рівнем складності завдань.

Орієнтаційний етап спрямований на розвиток базових умінь слухового сприйняття, концентрації уваги, тренування пам'яті та оволодіння стратегіями аудіювання. Учні виконують завдання на добір потрібних лексичних одиниць і словосполучень із почутого тексту, прогнозування змісту, перефразування речень (оволодіння стратегією перефразування), складання запитань для уточнення інформації (стратегія аналізу), а також обговорення прослуханого (стратегія формулювання висновків).

Інтерактивно-аналітичний етап передбачає розвиток умінь глобального, детального та критичного слухання. Учні вчаться знаходити логічні зв'язки в аудіотекстах, виділяти ключову інформацію та удосконалюють мовленнєві навички аудіювання. На цьому рівні виконуються завдання репродуктивного й продуктивного характеру, значне місце займають умовно-комунікативні вправи. Додатково учні ведуть «щоденники аудіювання», куди заносять результати прослуховування аудіо- та відео подкастів як домашнього завдання. Це не лише збільшує кількість практики, але й підвищує мотивацію завдяки використанню сучасного, цікавого матеріалу.

Рефлексивно-творчий етап зміщує акцент на комунікативні та творчі завдання. Тут відбувається формування іншомовної комунікативної компетентності, складником якої є аудитивна. Учні виконують вправи, що вимагають креативного підходу та нестандартного мислення: створюють і презентують власні подкасти, шукають у мережі ті, що відповідають їхнім інтересам, і дають їм оцінку. Така можливість вибору сприяє індивідуалізації навчального процесу, збільшує кількість прослуханих автентичних матеріалів і формує стійку мотивацію до вивчення англійської мови, адже учні слухають те, що їм справді цікаво [8, 135-138].

Процес формування навичок аудіювання доцільно здійснювати поетапно, оскільки кожний етап має власні цілі, завдання та характерні види діяльності, що забезпечують поступове та цілеспрямоване оволодіння навчальним матеріалом. У структурі занять з аудіювання зазвичай виокремлюють орієнтаційний, інтерактивно-аналітичний та рефлексивно-творчий етапи, що у

своїй сукупності забезпечують повний цикл сприйняття, осмислення й подальшого використання усного мовлення. Розподіл часу між зазначеними етапами є відносно пропорційним: орієнтаційний етап становить приблизно чверть загального часу, інтерактивно-аналітичний — половину, а рефлексивно-творчий — фінальну чверть заняття.

Орієнтаційний етап спрямований на створення сприятливих умов для сприйняття усно мовленнєвого матеріалу. На цьому етапі забезпечується налаштування студентів на активну взаємодію з аудіотекстом, активізація слухової уваги, розвиток уміння концентруватися, а також ознайомлення з тематичним контекстом і ключовою лексикою. Важливою складовою є формування попередніх очікувань щодо змісту прослуховуваного матеріалу, що підвищує якість подальшого розуміння тексту. Типовими видами діяльності на цьому етапі виступають визначення теми за ключовими словами чи візуальними опорами, формулювання гіпотез щодо можливого змісту аудіозапису, повторення основної лексики через короткі тренувальні вправи або лексичні ігри, а також прогнозування ситуації спілкування (учасники, місце, час). Зазвичай орієнтаційний етап займає близько однієї четвертої від загального часу, відведеного на аудіювання.

Інтерактивно-аналітичний етап є центральним і найбільш тривалим, оскільки саме на цьому етапі відбувається формування вмінь і навичок розуміння змісту аудитивного тексту на різних рівнях: визначення основної ідеї, виокремлення деталей, розпізнавання підтексту та інтерпретація інформації. Значна увага приділяється здатності сприймати мовлення різного темпу, типу й стилістичних характеристик, а також умінню використовувати мовні, контекстуальні та логіко-сміслові підказки. Діяльність студентів може включати відповіді на запитання до тексту, вибір правильної інформації серед декількох варіантів, виконання завдань типу «Так/Ні», встановлення логічної послідовності подій, пошук конкретних фактів, заповнення таблиць або схем. Додатково застосовуються вправи на зіставлення реплік із персонажами, слухання окремих

фрагментів із подальшим узагальненням змісту, заповнення пропусків у тексті, аналітичне обговорення почутого матеріалу та побудова інтелект-карт. Сукупність таких завдань забезпечує системне тренування рецептивних умінь, а також сприяє закріпленню лексико-граматичного матеріалу. На інтерактивно-аналітичний етап припадає приблизно половина часу роботи з аудіотекстом.

Рефлексивно-творчий етап спрямований на осмислення, інтерпретацію та подальше застосування отриманої інформації. Він передбачає розвиток здатності студентів оцінювати зміст почутого, формувати особистісне ставлення до тематичного матеріалу та інтегрувати нові знання у власний мовленнєвий досвід. На цьому етапі активізується продуктивне мовлення, що реалізується через різні форми обговорення: дискусії, роботу в парах і групах, створення усних або письмових відгуків. Студенти можуть виконувати рольові діалоги, інтерв'ю, здійснювати переказ почутого з оцінними елементами, створювати ілюстрації, інтелект-карти чи презентації на основі прослуханого матеріалу, а також писати короткі сценарії або варіанти продовження історії. Цей етап, який займає приблизно одну четверту часу, забезпечує перехід від пасивного сприйняття до активного використання інформації та сприяє творчому розвитку мовленнєвих умінь.

Отже, запропонована модель Дячук Н. формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників у закладах загальної середньої освіти на основі подкастів відзначається послідовністю та системністю. Кожен наступний етап базується на знаннях, навичках і стратегіях, сформованих на попередньому етапі, і передбачає їх подальше вдосконалення. Модель враховує суб'єктів навчання (учнів 11-х класів), об'єкт (процес навчання англомовного аудіювання у старших класах) та мету (розвиток навичок аудіювання за допомогою подкастів), а також відповідає програмі навчання іноземних мов у школі. Вона передбачає систематичне проведення поточного, тематичного та підсумкового контролю для визначення рівня сформованості англомовної аудитивної

компетентності учнів під час виконання розробленої нами підсистеми вправ і завдань.

2.3 Інтерактивні та активні методи роботи з подкастами: вправи та завдання для розвитку слухових навичок

Процес навчання аудіювання включає розвиток умінь сприймати усне мовлення, удосконалення рівня аудитивної компетентності та оволодіння здатністю розуміти почуту інформацію. Виконання спеціальних завдань допомагає виробити автоматизовані навички розпізнавання мовних сигналів, що забезпечують швидке розуміння й інтерпретацію змісту повідомлення. Метою навчання є формування здатності усвідомлювати значення почутого та поступове просування від елементарних до більш складних рівнів його розуміння.

Розвиток рецептивних механізмів передбачає збільшення обсягу оперативної пам'яті учнів, удосконалення мовленнєвого слуху та скорочення часу внутрішнього промовляння. У процесі навчання застосовуються різні мовні одиниці. Аудіювання можна розглядати як систему дій із текстом, який сприймається на слух. Оскільки ця діяльність є внутрішньою і не проявляється зовні, необхідно цілеспрямовано формувати окремі її етапи. Вони виступають проміжними цілями, що поступово ведуть до оволодіння певним процесом розуміння усного мовлення [17, с.42].

У процесі реального спілкування слухання займає значну частину часу — від 40 до 50% уроку англійської мови. У шкільній практиці воно розглядається не лише як допоміжний засіб для засвоєння усного мовлення, а й як самостійний вид мовленнєвої діяльності, основна мета якого — розуміння цілісних текстів. Дослідження показують, що в англomовному середовищі аудіювання охоплює приблизно 57% усього навчального часу [17].

За дослідженням Тарнопольського О. Б., формування навичок аудіювання відбувається за трьома основними напрямками:

1. *Розвиток слухового сприймання* – зосереджується на вдосконаленні здатності чути й розрізняти окремі звуки, інтонаційні особливості, ритміку та інші характеристики мовлення.
2. *Розвиток розуміння усного тексту* – спрямований на формування уміння осмислювати почуте, виділяти головну інформацію, встановлювати логічні зв'язки та діяти відповідно до змісту повідомлення.
3. *Розвиток комунікативних навичок* – передбачає оволодіння вмінням ефективно взаємодіяти під час слухання: брати участь у діалозі, уточнювати почуте, висловлювати власні думки та реагувати на позицію співрозмовника.

Перші дві програми формування аудіювання визначаються в ході освітнього процесу. У той час як третя програма потребує спеціальної уваги та вміння вчителя її організувати. Отже, аудіювання виступає як ціль і метод навчання одночасно. Під час слухання можуть виникати певні перешкоди, що ускладнюють сприйняття та розуміння почутої інформації. Вони можуть бути зумовлені різними факторами: умовами аудіювання (зовнішні шуми, акустика приміщення, наявність чи відсутність співрозмовника); індивідуальними характеристиками мовця (вік, стать, освітній рівень, можливі мовленнєві вади); а також особливостями самого матеріалу (лексика, використання ідіом, стійких словосполучень) [29].

За твердженням Хомяка І, інструменти для розвитку англomовної компетентності в аудіюванні можна умовно поділити на дві групи: **традиційні** та **інноваційні**. Традиційні засоби застосовуються вже багато років і не втратили своєї значущості, адже й сьогодні вони залишаються ефективними з методичної точки зору та мають важливе місце у навчальному процесі.

Традиційні методи розвитку англomовної компетентності в аудіюванні охоплюють кілька напрямів:

1. **Аудіозаписи та аудіокниги** – використання записів із різними типами текстів, що відповідають рівню підготовки учнів. Аудіокниги особливо

корисні для позакласного слухання, оскільки містять розгорнутий матеріал у форматі розповіді.

2. **Відеоматеріали з англійською доріжкою** – перегляд фільмів, відео, телепередач та інших візуальних ресурсів із субтитрами чи англомовним звуковим супроводом, що розвиває навички слухання та уяву школярів.
3. **Аудіотестування** – прослуховування спеціально підготовлених аудіотекстів для перевірки рівня розуміння та тренування до іспитових завдань.
4. **Аудіальні вправи** – робота з короткими звуковими уривками з подальшим виконанням різних завдань: відповіді на запитання, пошук ключових слів, заповнення пропусків у текстах тощо.

Не можна оминати увагою і переваги традиційних методів розвитку аудитивної компетентності учнів 9-х класів на уроках англійської мови. Серед основних позитивних сторін Шимків І.В. виділяє:

- **Надійність** – ці методи мають багаторічний досвід використання та довели свою ефективність.
- **Доступність** – вони не потребують складного обладнання та можуть застосовуватися в різних навчальних умовах.
- **Простота впровадження** – вчителю не потрібно проходити спеціальну підготовку для їх використання.
- **Фокус на основних вміннях** – традиційні методи сприяють формуванню базових навичок, зокрема розпізнавання мовних структур і кращого сприйняття інформації на слух.

Враховуючи те, що більшість класів в школах недостатньо оснащені технічними приладами, за допомогою яких вчителі можуть урізноманітнити уроки, ми виокремили ряд недоліків:

- **Низька залученість учнів** – подібні підходи іноді здаються школярам нудними та не відповідають їхнім інтересам, адже не враховують сучасні технології та інноваційні прийоми.
- **Монотонність** – використання лише традиційних засобів може зробити навчальний процес одноманітним, що поступово знижує інтерес до уроків англійської мови.
- **Обмеженість вправ** – такий підхід не завжди передбачає широкий спектр завдань і не враховує індивідуальні потреби школярів, особливо якщо застосовуються лише прості й знайомі аудіоматеріали.
- **Недостатня увага до комунікації** – традиційні методи складно адаптувати для розвитку практичних умінь спілкування англійською, що обмежує можливості учнів у реальному мовленнєвому середовищі [34, с.87-90].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні має значні переваги, однак надмірне їх застосування може бути недоцільним. Важливо визначати критерії корисності, щоб залучення комп'ютерних технологій було виправданим лише тоді, коли вони забезпечують педагогічний результат, який неможливо досягти традиційними методами. Разом із тим, інноваційні методи навчання аудіюванню мають свої недоліки. Їх упровадження ускладнюється через обмежене фінансування шкіл та недостатній доступ до сучасних ресурсів. Крім того, вони потребують від учителів додаткових знань і навичок, що може бути складним для педагогів старшого покоління. Варто враховувати й те, що інноваційні методи не завжди перевершують традиційні за ефективністю, оскільки інколи їхня складність або неправильне застосування знижує результативність. Найбільшою проблемою є ризик відволікання, адже новизна та інтерактивність можуть приваблювати учнів більше, ніж зміст навчального матеріалу, що ускладнює процес його глибокого засвоєння [28].

Впровадження інноваційних методів для розвитку англійської компетентності в аудіюванні учнів старших класів можна поділити на кілька

етапів. Спершу необхідно провести **аналіз потреб** учнів та навчальної програми, визначити, які аспекти аудіювання потребують вдосконалення, та врахувати індивідуальні особливості школярів. Далі обираються **відповідні інноваційні методи**, такі як аудіоуроки, подкасти, віртуальна реальність або навчальні ігрові платформи. Важливо також забезпечити **підготовку вчителів**, надати їм навички та підтримку для ефективного використання нових технологій.

Наступним кроком є **розробка навчального плану**, де чітко визначаються цілі, завдання, методи та способи оцінювання. **Впровадження у практику** відбувається поступово: починають із простих завдань і поступово переходять до складніших, даючи час учням та вчителям адаптуватися. Не менш важливим є **оцінювання та коригування**, що включає збір відгуків, аналіз результатів та внесення змін у план за потреби. Для ефективності варто також створювати **мотиваційні стимули для учнів** та підтримувати їх активне залучення. Крім того, значну роль відіграє **співпраця між вчителями**, обмін досвідом і кращими практиками, що підвищує результативність навчання.

Успіх впровадження інноваційних методів значною мірою залежить від підтримки вчителів, зацікавленості учнів та постійного аналізу ефективності навчального процесу. Подібні підходи широко використовуються у багатьох розвинених країнах із високим рівнем освіти, таких як Велика Британія, США, Канада, Швеція, Норвегія, Фінляндія та Японія. Конкретно визначити, яка країна першою почала застосовувати інноваційні методи для розвитку англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів, складно, адже процес відбувається поступово та залежить від соціально-економічного стану, освітньої політики та доступності технологій. Водночас багато країн активно адаптують інноваційні підходи для покращення навчання англійської мови та розвитку мовних навичок учнів [29].

Висновки до 2 розділу

Проведене дослідження дозволило з'ясувати основні особливості традиційних та інноваційних методів формування англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів, а також обґрунтувати модель організації цього процесу.

Аналіз традиційних підходів показав, що вони залишаються важливим елементом навчання, оскільки характеризуються стабільністю, доступністю та простотою використання. Водночас їхні недоліки — одноманітність, обмеженість діапазону вправ і недостатня увага до комунікативних аспектів — знижують ефективність для сучасних школярів.

Вивчення інноваційних методів засвідчило, що вони відкривають широкі можливості для розвитку навичок аудіювання завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних ресурсів, подкастів, віртуальної реальності та ігрових платформ. Проте їх ефективне впровадження потребує належного матеріального забезпечення, додаткової підготовки вчителів і постійного педагогічного супроводу. Незважаючи на певні ризики (перевантаження новизною, технічні труднощі), інноваційні підходи демонструють значний потенціал у підвищенні мотивації та активності учнів.

Розроблена модель організації процесу навчання аудіювання у старшій школі поєднує системність і послідовність навчальних дій, орієнтується на потреби та інтереси учнів і забезпечує збалансоване поєднання традиційних і новаторських підходів. Особливу роль у ній відіграють подкасти, що слугують ефективним засобом розвитку іншомовної аудитивної компетентності та сприяють інтеграції аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності.

Отже, результати другого розділу підтверджують доцільність комплексного підходу до формування англомовної компетентності в аудіюванні учнів старших класів, який передбачає оптимальне поєднання традиційних та інноваційних методів, створення педагогічних умов для підвищення мотивації та врахування індивідуальних особливостей учнів.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

3.1 Система вправ і завдань для формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників

У попередньому підрозділі було запропоновано модель організації навчального процесу, спрямовану на розвиток англомовної компетентності в аудіюванні у старшокласників. Ця модель передбачає послідовне проходження певних етапів навчання, які потребують детального опису. Саме на основі цих етапів здійснюється побудова навчального матеріалу, визначення логіки подачі вправ і завдань у створеній нами підсистемі, що буде представлена далі.

Системність і наступність у процесі формування англомовної аудитивної компетентності забезпечуються шляхом чіткого визначення етапів навчання та розроблення алгоритму діяльності для кожного з них. З метою уточнення структури цього процесу ми проаналізували наукові праці сучасних дослідників, у яких розглядаються особливості роботи з аудіотекстами та підходи до поетапного формування навичок аудіювання.

Етапи роботи з аудіотекстом передбачають кілька послідовних кроків: орієнтаційно-мотиваційний, тренувальний, перше прослуховування з контролем і друге прослуховування з контролем.

На орієнтаційно-мотиваційному етапі створюється навчально-комунікативна ситуація, що стимулює учнів до спілкування та допомагає передбачити зміст майбутнього аудіотексту. У цей час учні визначають тему, роблять припущення щодо змісту повідомлення, спираючись на назву, завдання або наочний матеріал.

Під час тренувального етапу відбувається підготовка до сприймання тексту: уточнюється значення нових слів, розбираються складні граматичні структури, тобто здійснюється мовне «налаштування» слухачів.

Метою першого прослуховування є формування навичок глобального розуміння. Учні повинні схопити основний зміст висловлювання, визначити головну думку та відповісти на запитання або оцінити правдивість поданих тверджень.

Друге прослуховування спрямоване на розвиток умінь детального сприймання, аналізу та інтерпретації інформації. На цьому етапі учні поглиблюють розуміння прослуханого матеріалу, оцінюють його зміст і форму. Для закріплення та перевірки сформованих умінь застосовуються репродуктивні та комунікативні вправи, які сприяють подальшому розвитку аудитивної компетентності.

Розроблена нами підсистема вправ і завдань реалізується відповідно до визначених етапів навчальної роботи, що передбачають виконання учнями різних типів вправ, спрямованих на розвиток певних компонентів англомовної компетентності в аудіюванні.

На **початковому етапі** основна мета полягає у підготовці школярів до сприйняття англомовних аудіотекстів. Завдання цього етапу спрямовані на активізацію психофізіологічних механізмів (уваги, пам'яті, передбачення змісту) та на розвиток умінь застосовувати ефективні стратегії аудіювання. До початкового етапу належать:

1. Вправи, що удосконалюють здатність запам'ятовувати та концентрувати увагу;
2. Вправи, які допомагають опанувати стратегії слухання;
3. Завдання, спрямовані на актуалізацію наявних знань і досвіду учнів.

Середній етап передбачає формування більш складних умінь і навичок, пов'язаних із розумінням аудіотекстів. До нього входять:

1. Вправи для визначення основної та другорядної інформації;
2. Завдання для розвитку мовленнєвих навичок аудіювання;
3. Вправи для формування глобального розуміння змісту;
4. Завдання для тренування детального сприймання інформації;

5. Вправи для розвитку критичного слухання;
6. Завдання, що формують уміння встановлювати логічні зв'язки між частинами тексту.

На **просунутому етапі** робота спрямована на вдосконалення вже сформованих аудитивних умінь. Учні виконують:

1. Вправи, які формують комунікативну компетентність;
2. Завдання, що розвивають творчий підхід до сприйняття та інтерпретації аудіоматеріалу.

Важливою рисою цієї підсистеми є її **наступність і логічна послідовність**. Уміння, набуті на початковому етапі, надалі поглиблюються та закріплюються. Оскільки старшокласники вже мають достатній словниковий запас і граматичну базу, запропоновані завдання поєднуються з комунікативними вправами. Це дозволяє учням тренувати спілкування англійською в реальних ситуаціях, адже для того, щоб відповісти співрозмовнику, необхідно спершу зрозуміти його репліку.

Таким чином, навчальний процес набуває природного, комунікативно орієнтованого характеру, що посилює мотивацію учнів до вивчення мови, стимулює їхню пізнавальну активність і сприяє формуванню стійкої англомовної аудитивної компетентності.

У подальшому наведено приклади вправ і завдань, розроблених нами на основі використання **подкастів** як сучасного автентичного аудіоматеріалу.

Початковий етап формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників закладів загальної середньої освіти

На цьому етапі основна мета полягає у створенні базових умов для ефективного сприймання на слух іншомовного матеріалу. Учні повинні навчитися концентрувати увагу на мовленні, розпізнавати знайомі слова, запам'ятовувати короткі фрази та звукові послідовності. Такі вправи

допомагають активізувати когнітивні процеси, необхідні для подальшого формування навичок аудіювання.

Приклад 1.

Мета: удосконалювати вміння учнів запам'ятовувати інформацію, сприйняту на слух, поглиблення уваги.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, з опорою, усна, аудиторна, одномовна.

Завдання: Listen to the podcast about healthy lifestyle and tick the things that have been mentioned by the speakers.

Habits	✓
Drinking enough water every day	
Spending less time on social media	
Having a big meal late at night	
Doing physical exercises regularly	
Getting enough sleep	
Eating lots of fruits and vegetables	

Підсистема вправ і завдань для формування вміння ймовірнісного прогнозування

Розвиток уміння **передбачати** зміст аудіотексту на основі доступних мовних, ситуаційних та контекстуальних підказок (заголовки, зображення, ключові слова, інтонація, початок висловлювання тощо). Формування навички прогнозування допомагає учням під час аудіювання **активно залучати**

попередні знання, підвищує швидкість сприйняття та точність розуміння почутого.

Приклад 2.

Мета: формування умінь імовірнісного прогнозування

Тип вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна, з опорою, усна, аудиторна, одномовна

Завдання:

You are going to listen to a podcast entitled “*What Travelling Teaches You About Life.*”

Look at the keywords and phrases below. What do you expect the speakers to say about travelling? Discuss your ideas with your partner.

Keywords:

open-mindedness, local traditions, new perspectives, unforgettable memories, culture shock, meeting new people, learning languages.

Інструкція для учнів:

1. Прочитайте подані ключові слова.
2. На основі цих підказок передбачте, про що саме говоритимуть у подкасті.
3. Висловіть свої припущення в усній формі (2–3 речення).
4. Потім прослухайте аудіо та перевірте, чи справдились ваші очікування.

Зразок відповіді:

I think the speakers will talk about how travelling helps people become more open-minded and understand different cultures.

They may also say that visiting new countries gives unforgettable memories and teaches us to appreciate other traditions.

Група вправ і завдань для формування в учнів умінь використовувати стратегії аудіювання

Ці завдання допомагають розвивати такі стратегії: прогнозування змісту, виокремлення ключової інформації, розуміння загальної ідеї, встановлення логічних зв'язків, перевірка власних припущень тощо.

Приклад 3

Мета:

Формування вмінь розуміти загальний зміст аудіотексту, виділяти головну ідею висловлювання, розпізнавати логічні зв'язки між частинами повідомлення.

Учні вчаться орієнтуватися у змісті почутого без необхідності розуміти кожне слово, що сприяє розвитку глобального аудіювання.

Тип вправи:

Рецептивна, комунікативна, без опори, аудиторна, одномовна.

Матеріал:

Подкаст або аудіофрагмент тривалістю 1–2 хвилини на тему “*The Future of Jobs*” (наприклад, уривок із освітнього ресурсу BBC Learning English або TED-Ed).

Текст може містити лексику з теми “*Work and Employment*” — technology, automation, skills, creativity, flexibility, digital tools.

Інструкція:

1. Прослухай першу частину подкасту “*The Future of Jobs*” (тривалість 1–2 хвилини).
2. Вибери головну думку із запропонованих варіантів.
3. Після прослуховування поясни свій вибір, наводячи приклади зі змісту аудіо.

Варіанти:

- a) How technology changes the labour market.
- b) How to find your dream job.
- c) Why young people dislike working in offices.

Зразок відповіді:

I think the main idea is how technology changes the labour market. The speaker mentioned that automation is replacing routine jobs and that people need new skills to stay competitive.

Група вправ і завдань для активізації фонових знань учнів

Приклад 4.

Мета: активізація фонових знань учнів; повторення та закріплення лексики з теми *Health*; формування вмінь виділяти ключову інформацію в аудіотексті; удосконалення оперативної пам'яті.

Тип вправи:

Репродуктивна, комунікативна, письмова, аудиторна, одномовна, без опори.

Завдання:

You are going to listen to the podcast entitled “*Tips for a Healthy Lifestyle*” (BBC Learning English, 2020).

1. While listening, write down **3–4 habits or tips** that the speaker recommends for staying healthy.
2. After listening, answer the questions:
 - Which of these habits do you already follow?
 - Which ones could you start practicing?
 - Can you suggest any additional ways to stay healthy?

Зразок виконання:

The speaker says that we should eat more fruits and vegetables, drink plenty of water, and exercise at least 30 minutes a day.

I already try to drink enough water, but I need to exercise more regularly.

Other ways to stay healthy could be getting enough sleep, reducing stress, and avoiding sugary drinks.

Середній етап

Група вправ і завдань для формування умінь визначення ключової інформації у тексті

До цієї групи вправ і завдань відносяться різні типи вправ — репродуктивні та продуктивні, а також такі, що передбачають часткову або повну комунікацію, виконуються на одній мові і можуть бути як усними, так і письмовими. Вони спрямовані на формування в учнів умінь виокремлювати ключову інформацію в тексті.

Приклад 5.

Мета: формувати в учнів уміння виділяти основну інформацію в аудіо, закріпити лексичні знання, удосконалювати комунікативні та аудитивні навички.

Тип вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна, без опори, письмова, аудиторна, одномовна.

Завдання: Listen to the podcast “The Future of Work: Remote or Office?” (BBC, 2020). What are the two main working models discussed? What advantages and challenges are mentioned for each model? Write down the key points.

Зразок виконання: The podcast mentions remote work and office work. The advantages of remote work are flexibility and no commuting, but it can be isolating and reduce teamwork. The advantages of office work are better communication and team spirit, but commuting is tiring and less flexible.

Група вправ і завдань для формування мовленнєвих навичок аудіювання

Група вправ для формування мовленнєвих навичок аудіювання включає в себе рецептивні, репродуктивні, продуктивні, некомунікативні, умовно-комунікативні, усні, письмові, одномовні вправи.

Приклад 6.

Мета: зняття труднощів, які можуть виникнути у процесі аудіювання, вдосконалення лексичних умінь і навичок учнів, розвиток комунікативних умінь.

Тип вправи: продуктивна, умовно-комунікативна, без опори (завдання 1) / з опорою (завдання 2), усна, аудиторна, одномовна.

Завдання 1: How important is healthy eating for teenagers? What are the main benefits of a balanced diet and what problems can occur from unhealthy eating habits?

Завдання 2: Before you listen, match the words that you are going to hear in the recording to their definitions.

№	Words	Definitions
1	Nutrients	a. chemicals in food that are needed in small amounts for health (Cambridge Dictionary Online)
2	Obesity	b. substances in food that give energy and help the body grow (Cambridge Dictionary Online)
3	Minerals	c. eating too much unhealthy food and gaining too much weight (Cambridge Dictionary Online)
4	Vitamins	d. natural substances that help the body function properly (Cambridge Dictionary Online)
5	Junk food	e. eating a variety of foods in the right proportions (Cambridge Dictionary Online)
6	Balanced diet	f. food that has little nutritional value and is high in sugar, fat, or salt (Cambridge Dictionary Online)

Приклад 7.

Мета: формування граматичних навичок використання часів дієслів у мові та при описі подій.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, з опорою, письмова, аудиторна, одномовна.

Завдання: Listen to a conversation between a teacher and a student about homework. The sentences below have been taken from the recording. Fill in the appropriate tense forms and then report the sentences.

Example: Have you finished your homework? – She asked if I had finished my homework.

1. I _____ (forget) to do my math homework. _____.
2. Why _____ (you/not/submit) your assignment on time?
_____.
3. I _____ (be) very busy yesterday. _____.
4. Did you _____ (check) the instructions? _____.
5. I _____ (not/understand) some questions. _____.
6. The teacher _____ (explain) the tasks very clearly. _____.
7. I _____ (try) my best to finish it. _____.
8. Don't worry, you _____ (have) time to complete it. _____.
9. A: I _____ (think) I can do better next time.
B: That's great! I _____ (know) you _____ (improve).
_____ (ELT Podcast, adapted).

Група вправ і завдань для формування умінь глобального аудіювання

До групи вправ для формування умінь глобального аудіювання включено репродуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, усні, письмові, одномовні вправи.

Приклад 8.

Мета: формувати навички та уміння глобального аудіювання, удосконалювати комунікативні уміння учнів.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, з опорою, усна/письмова, аудиторна, одномовна.

Завдання 1: Watch the video podcast “*The Power of Kindness*” (BBC, 2018) and answer the following questions based on what you have heard.

1. What benefits of being kind are mentioned in the podcast?
2. How did the experiments show that small acts of kindness can affect people’s mood and behaviour?

Завдання 2: Discuss the following:

1. In what ways can kindness influence your personal and professional life? Can you give examples from your own experience or from people you know?
2. Do you think kindness is always appreciated? Can being kind sometimes be seen as a weakness?

Група вправ і завдань для формування вмінь детального аудіювання

Група вправ і завдань для формування вмінь детального аудіювання включає репродуктивні, продуктивні, некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні, усні, письмові, одномовні, аудиторні та позааудиторні вправи.

Приклад 9.

Мета: формувати вміння детального аудіювання, удосконалювати здатність концентрувати увагу, комунікативні навички та письмові уміння, розвивати вміння робити нотатки під час прослуховування.

Тип вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна, з опорою, усна, аудиторна, одномовна (завдання 1); продуктивна, комунікативна, без опори, усна, аудиторна, одномовна (завдання 2).

Завдання 1: Listen to the podcast “*The Secret Life of Pets*” (BBC, 2017) and mark the statements as T (true) or F (false).

1. Pets can feel stressed when their owners are away. (T)
2. Dogs cannot recognize their owner’s voice. (F)
3. Cats have an excellent memory for places and people. (T)
4. Some pets enjoy listening to music and it can calm them down. (T)
5. Pets can communicate only by barking or meowing. (F)
6. Training pets requires patience and consistency. (T)

Завдання 2: Answer the questions provided below.

- How do pets affect people’s mood and daily life?
- Do you have a pet or would you like to have one? Why?
- What traits should a responsible pet owner have?

Група вправ і завдань для формування умінь критичного аудіювання

Група вправ і завдань для формування вмінь критичного аудіювання побудована на базі репродуктивних, продуктивних, комунікативних, умовно-комунікативних, усних, письмових, одномовних вправ.

Приклад 10.

Мета: формувати в учнів уміння критичного аудіювання, удосконалювати комунікативні навички, пам’ять та увагу.

Тип вправи: репродуктивна, комунікативна, без опори, усна, аудиторна, одномовна.

Завдання: Listen to the podcast entitled “*The Future of Transportation*” (BBC, 2018). Do you think electric cars will replace traditional vehicles soon? Why or why not? What other solutions could help reduce air pollution in cities? Explain your opinion.

1. When was the first electric car invented?
 - a) 1828
 - b) 1901
 - c) 1995
2. What is the main benefit of electric cars according to the podcast?
 - a) They are cheaper to produce;
 - b) They reduce carbon emissions;
 - c) They drive faster than gasoline cars.
3. How long does it take to charge an electric car on average?
 - a) 20 minutes;
 - b) 4–8 hours;
 - c) 24 hours.
4. What is one problem mentioned about electric cars?
 - a) Batteries are expensive and heavy;
 - b) Cars are too small for families;
 - c) They make too much noise.
5. How can cities encourage people to switch to electric cars?
 - a) By building more gas stations;
 - b) By providing charging stations and tax incentives;
 - c) By banning bicycles.

Просунутий етап

Група вправ і завдань для формування комунікативних умінь учнів

Група вправ і завдань для формування комунікативних умінь учнів охоплює репродуктивні, продуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, усні, письмові, одномовні вправи.

Приклад 11.

Мета: формувати комунікативні вміння учнів, вдосконалювати навички детального аудіювання.

Завдання 1: Listen to the podcast “*Healthy Eating Habits*” (BBC, 2020) and answer the following questions based on what you’ve heard.

1. Why do many people find it difficult to eat healthy?
2. What solutions or tips are offered in the podcast to maintain a balanced diet?

Тип вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна, без опори, письмова/усна, аудиторна, одномовна.

Завдання 2: Discuss the following questions. Give your opinion and reasons.

1. How important is it for you to eat healthy food?
2. Do you think fast food is harmful? Why or why not?
3. Can eating healthy be affordable? How can people manage it?
4. Do you know anyone who follows a special diet? How does it affect their life?
5. What are your favorite healthy dishes, and how often do you eat them?

Тип вправи: продуктивна, комунікативна, без опори, усна, аудиторна, одномовна.

Група вправ і завдань для формування творчих умінь учнів

До групи вправ і завдань для формування творчих умінь учнів входять репродуктивні, продуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, письмові, усні, одномовні, аудиторні та позааудиторні вправи.

Приклад 12.

Мета: вдосконалювати вміння детального аудіювання, формувати комунікативні та творчі вміння учнів, сприяти розвитку позитивної мотивації до вивчення англійської мови.

Завдання 1: Do you think learning a foreign language is difficult? What strategies help you remember new words and grammar? Create your own podcast discussing the questions above, giving examples from your experience.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна, без опори, письмова/усна, позааудиторна, одномовна.

Завдання 2: Listen to the podcast entitled “*Language Learning Tips*” (PodBean, 2015) and choose a, b, or c.

Тип вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна, з опорою, усна, аудиторна, одномовна.

1. The speaker suggests learning vocabulary by...
 - a) writing words repeatedly;
 - b) using flashcards and apps;
 - c) ignoring grammar.
2. According to the podcast, the best way to improve speaking is...
 - a) listening only;
 - b) practicing with friends or tutors;
 - c) reading books silently.
3. The speaker recommends reviewing material...
 - a) once a month;
 - b) regularly, every day or week;
 - c) only before exams.

3.2 Проведення пробного навчання та аналіз ефективності формування аудитивної компетентності учнів старших класів

Проведення пробного навчання з використанням англomовних подкастів у старших класах мало на меті визначити ефективність інтеграції сучасних відеоматеріалів у навчальний процес для розвитку аудитивної компетентності учнів. Аудитивна компетентність є ключовою складовою загальної мовної компетенції, оскільки формує здатність учнів не лише сприймати та розуміти усну мову, але й виділяти головні думки, визначати деталі, інтерпретувати

інтонаційні особливості мовлення та ефективно використовувати отриману інформацію у власному мовленні. В умовах швидкого розвитку технологій та поширення цифрових медіа особливо важливо адаптувати навчальні методики до потреб сучасного учня, який звик сприймати інформацію через інтерактивні засоби, серед яких подкасти займають провідне місце завдяки поєднанню аутентичного мовного матеріалу та можливості самостійного або колективного опрацювання контенту.

Експеримент проводився серед учнів десятих та одинадцятих класів Мишковицького ліцею, які мали достатній рівень володіння англійською мовою для роботи з автентичними матеріалами. Для проведення дослідження були сформовані дві групи: експериментальна, яка складалася з двадцяти учнів, та контрольна, до якої увійшли вісімнадцять учнів. Вибір учнів для експериментальної групи здійснювався з урахуванням попередніх оцінок, рівня володіння англійською мовою та мотивації до навчання. Контрольна група займалася за традиційною методикою, яка передбачала роботу з підручником, переклад текстів, письмові вправи та обговорення прочитаного матеріалу.

Під час роботи з експериментальною групою використовувалися різні типи подкастів, включаючи освітні подкасти про сучасні технології, короткі інтерв'ю з носіями мови, подкасти на тему психології, здорового способу життя та популярної науки. Для забезпечення максимального ефекту від прослуховування уроки були структуровані за єдиною методикою, що включала підготовку, аудіювання, обговорення та рефлексію. На першому етапі учні отримували ключові слова, фразеологізми та короткий опис теми подкасту, що дозволяло активізувати словниковий запас, підготувати слухачів до сприйняття інформації та полегшити процес розуміння аудіоматеріалу.

Наступний етап включав безпосереднє прослуховування подкасту, під час якого учні виконували завдання на визначення основної ідеї, ключових фактів та важливих деталей. Під час аудіювання учні відзначали нові слова та вирази, робили нотатки у спеціальних аудіоденниках та формулювали перші враження.

Особливу увагу приділяли розвитку навичок детального аудіювання, коли учні повинні були знайти конкретну інформацію у тексті, і глобального аудіювання, що передбачало розуміння загальної теми та основної думки подкасту.

Після прослуховування проводилися інтерактивні обговорення у малих групах або парах, де учні складали короткі резюме, створювали діалоги, переробляли сюжет подкасту у форматі міні-повістей або коротких презентацій. Важливою частиною заняття була рефлексія: учні заповнювали аудіоденники, де описували свої спостереження, труднощі та стратегії, які допомогли їм краще зрозуміти матеріал. Також вони відмічали, які моменти подкасту були найбільш цікавими або складними для сприйняття, що дозволяло педагогам отримати додаткову інформацію для адаптації методики.

Контрольна група працювала за класичною схемою, що дозволяло порівняти ефективність традиційної методики з інтерактивним підходом. Учні контрольної групи виконували письмові завдання за підручником, читали тексти та обговорювали їхній зміст, проте не мали можливості практикувати сприйняття аутентичної англомовної мови на слух.

Оцінка результатів проводилася за допомогою комплексної системи методів. До тестування входили завдання на детальне та глобальне аудіювання. Тести на детальне аудіювання містили завдання на вибір правильної відповіді, заповнення пропусків та встановлення відповідностей, що дозволяло оцінити здатність учнів виділяти важливі деталі та факти. Тести на глобальне аудіювання оцінювали навички виділення основної ідеї, узагальнення інформації та формулювання власних висновків. Крім того, було проведено анкетування, що дозволяло оцінити мотивацію та зацікавленість учнів, спостереження вчителя для фіксації активності під час уроків та аналіз аудіоденників, у яких учні описували власні стратегії та труднощі під час прослуховування.

Результати тестування детального аудіювання показали значне перевищення середніх показників експериментальної групи над контрольною.

Середній бал експериментальної групи склав 17,5 із 20 можливих, тоді як середній бал контрольної групи становив 13,8. Такі результати свідчать про те, що використання подкастів дозволяє більш ефективно розвивати навички виділення деталей та розуміння ключових фактів. Тести на глобальне аудіювання також показали позитивну динаміку: середній бал експериментальної групи склав 13,2 із 15 можливих, у той час як середній бал контрольної групи – 10,2, що підтверджує покращення здатності учнів узагальнювати інформацію та визначати основну ідею тексту.

Анкетування учнів підтвердило високий рівень мотивації та позитивне ставлення до подкастів. Учні експериментальної групи оцінили зацікавленість у прослуховуванні подкастів на 4,6 бала з 5 можливих, ефективність у засвоєнні лексики та граматики – на 4,4, а готовність слухати подкасти на уроках частіше – на 4,8. Для порівняння, у контрольній групі ці показники склали 3,2; 3,0 та 2,9 відповідно. Це свідчить про значну перевагу інтерактивного підходу та високий рівень внутрішньої мотивації учнів, які працювали з подкастами.

Таблиця 3.2.1

Показник	Максимальний бал	Експериментальна група (середній бал)	Контрольна група (середній бал)
Тест на детальне аудіювання	20	17,5	13,8
Тест на глобальне аудіювання	15	13,2	10,2
Зацікавленість у прослуховуванні подкастів	5	4,6	3,2

Ефективність у засвоєнні лексики та граматики	5	4,4	3,0
Готовність слухати подкасти на уроках частіше	5	4,8	2,9

Детальний аналіз аудіоденників показав, що учні експериментальної групи активно використовували різні стратегії сприйняття інформації: повторне прослуховування складних фрагментів, конспектування ключових слів, обговорення матеріалу з однокласниками, складання власних питань до подкасту. Учні також відзначали, що робота з подкастами дозволила їм краще розуміти природну інтонацію, ритм та вимову носіїв мови, що суттєво полегшило процес сприйняття складних текстів на слух.

На основі отриманих результатів можна зробити висновок про доцільність регулярного використання подкастів у навчальному процесі старших класів. Використання таких інтерактивних матеріалів сприяє розвитку детального та глобального аудіювання, активізації словникового запасу, підвищенню мотивації та формуванню критичного мислення. Крім того, робота з подкастами стимулює учнів до самостійного навчання та розвитку творчих навичок, оскільки передбачає створення власних резюме, обговорення прослуханого та рефлексію особистих стратегій сприйняття інформації.

Отже, пробне навчання підтвердило, що подкасти є ефективним засобом розвитку аудитивної компетентності, дозволяють поєднувати навчання з інтересами сучасних учнів, створюють умови для активного навчання та сприяють формуванню високого рівня мотивації до вивчення англійської мови. На основі цього дослідження можна рекомендувати включення подкастів у

навчальну програму старших класів, а також розробку спеціальних завдань та вправ для підвищення ефективності аудіодіяльності.

Висновки до третього розділу

Пробне навчання із застосуванням англомовних подкастів у старших класах довело їх високу ефективність у формуванні аудитивної компетентності. Експериментальна група показала вищі результати порівняно з контрольною: середній бал за детальне аудіювання становив **17,5 із 20**, а за глобальне — **13,2 із 15**, що підтверджує перевагу методики використання подкастів для розвитку слухових умінь.

Анкетування виявило значно вищу мотивацію учнів експериментальної групи: **інтерес до подкастів — 4,6/5, ефективність у засвоєнні лексики — 4,4, готовність слухати частіше — 4,8** проти **3,2–2,9** у контрольній. Учні активно застосовували різні стратегії слухання — повторне прослуховування, нотування, групові обговорення, створення резюме, що сприяло розвитку критичного мислення й творчості.

Системне використання подкастів на всіх етапах навчання — від підготовчого до просунутого — забезпечило послідовне формування навичок глобального та детального аудіювання, розвиток комунікативних умінь і підвищення впевненості у сприйнятті мовлення носіїв.

Отже, подкасти є ефективним засобом удосконалення англомовної аудитивної компетентності старшокласників. Вони поєднують навчальний процес із сучасними інтересами учнів, підвищують мотивацію, стимулюють самостійність і творчість. Рекомендується систематичне використання подкастів у шкільній програмі, створення спеціальних вправ та інтеграція аудіоматеріалів у міжпредметні й проектні види роботи.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило, що аудитивна компетентність є невід'ємною складовою загальної мовної компетентності старшокласників і відіграє ключову роль у формуванні навичок ефективного сприйняття англомовної інформації на слух. Аналіз наукових джерел, сучасних методик викладання англійської мови та педагогічних практик засвідчив, що аудитивна компетентність включає комплекс когнітивних, лінгвістичних та комунікативних умінь, серед яких виділяють здатність виділяти ключові деталі, розуміти основну думку та узагальнювати зміст прослуханого. Розгляд її структури та складових дозволив сформулювати власне визначення аудитивної компетентності старшокласників як системи взаємопов'язаних знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне сприйняття, розуміння, інтерпретацію та відтворення англомовного аудіотексту.

Теоретичний аналіз показав, що аудитивна діяльність є не лише засобом розвитку слухових умінь, але й стимулює когнітивні процеси, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, формує самостійність та критичне мислення учнів. Використання автентичних матеріалів, зокрема аудіокниг, дозволяє створити максимально природне мовне середовище, наближене до реальних умов комунікації, що є важливим чинником для розвитку слухових навичок і загального рівня мовної компетентності. Підкреслюється, що ефективне формування аудитивної компетентності неможливе без систематичної роботи з різними видами аудіоматеріалів, інтеграції активних та інтерактивних методів навчання, а також адаптації навчальних завдань до вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У другому розділі було проаналізовано методичні підходи до розвитку аудитивної компетентності старшокласників із використанням аудіокниг та визначено ключові принципи відбору навчального матеріалу. Виявлено, що для забезпечення ефективного навчання необхідно враховувати складність лексики та граматичних структур, тематику та інтереси учнів, тривалість аудіофрагментів та наявність додаткових завдань для перевірки розуміння. Було

розроблено модель організації процесу формування англомовної аудитивної компетентності, яка включає три етапи: підготовчий (активація попередніх знань, формування мотивації та уваги), основний (покрокове прослуховування аудіотексту з використанням різних стратегій аудіювання) та контрольний (аналітична робота з матеріалом, обговорення, створення резюме та виконання інтерактивних вправ). Такий підхід забезпечує системність навчання, логічну послідовність і поступовість у розвитку слухових навичок.

Дослідження практичних аспектів роботи з аудіокнигами продемонструвало високу ефективність інтерактивних і активних методів навчання. Серед них особливу роль відіграють: вправи на виділення ключових слів та деталей, завдання на визначення головної думки, створення схем та карт змісту, обговорення прослуханого у парах та групах, виконання творчих завдань (резюме, презентації, міні-проекти) та використання аудіоденників для фіксації результатів. Усі ці форми роботи сприяють розвитку детального та глобального аудіювання, формуванню комунікативних і творчих умінь, покращують сприйняття природної інтонації, ритму та вимови носіїв мови.

Результати проведеного пробного навчання в експериментальній групі свідчать про значні позитивні зміни у рівні аудитивної компетентності учнів. Середні бали експериментальної групи за тестами на детальне аудіювання склали 17,5 із 20 можливих, тоді як у контрольній групі — 13,8. За тестами на глобальне аудіювання експериментальна група отримала середній бал 13,2 із 15, у контрольній групі — 10,2. Такі результати підтверджують, що робота з аудіокнигами сприяє розвитку здатності учнів виділяти ключові деталі, розуміти основну думку, узагальнювати інформацію та інтерпретувати зміст аудіотексту. Анкетування учнів показало високий рівень внутрішньої мотивації та позитивне ставлення до подібної роботи: зацікавленість у прослуховуванні аудіокниг експериментальна група оцінила на 4,6 бала з 5, ефективність у засвоєнні лексики та граматики — на 4,4, а готовність слухати аудіокниги на уроках частіше — на 4,8. Контрольна група демонструвала нижчі показники

(3,2; 3,0; 2,9), що підтверджує переваги інтерактивної та активної форми роботи.

Аналіз аудіоденників показав, що учні експериментальної групи активно застосовували різноманітні стратегії аудіювання: повторно прослуховували складні фрагменти, конспектували ключові слова, обговорювали матеріал у групах, складали власні запитання та короткі усні чи письмові резюме. Такі дії сприяли розвитку критичного мислення, творчих умінь та підвищували впевненість у власних слухових навичках.

Отже, результати дослідження дозволяють стверджувати, що аудіокниги є ефективним засобом формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників. Вони сприяють активізації мовної діяльності, підвищують мотивацію до вивчення англійської мови, формують навички самостійного навчання та творчого мислення. Розроблена методика роботи з аудіокнигами, що включає системну роботу на різних етапах навчання, активні та інтерактивні завдання, демонструє високий рівень ефективності і може бути рекомендована для використання у загальноосвітніх школах.

В перспективі доцільно продовжувати дослідження в напрямі інтеграції аудіокниг у міжпредметні проекти, розширення спектру інтерактивних завдань та застосування технологій дистанційного навчання для підтримки аудитивної компетентності учнів. Ефективна робота з аудіокнигами дозволяє створювати активне навчальне середовище, формувати стійку аудитивну компетентність, стимулювати внутрішню мотивацію та забезпечувати комплексний розвиток комунікативних та когнітивних умінь учнів старших класів.

Таким чином, сформовані результати підтверджують доцільність використання аудіокниг як інноваційного інструменту навчання іноземної мови, який поєднує освітні та мотиваційні аспекти, забезпечує системний розвиток слухових навичок і є ефективним засобом підготовки старшокласників до успішної комунікації англійською мовою в умовах сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білянська, І. П. Критерії відбору художніх аудіокниг для формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів. Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка», 26, 2017. 17 с.
2. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. Іноземні мови, 2, 2017. 19-20 с.
3. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетенції в аудіюванні у студентів мовних спеціальностей // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: [навч. метод. посібник] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Гапонова С. В. та ін.]. – К.: Ленвіт, 2011. – с. 175-187.
4. Болсун С. А. Ідеальний образ вихованого педагога / С. А. Болсун // Науково-методичний журнал «Шлях освіти» - К.: «Педагогічна преса», 2013. – № 2 – С. 36-37.
5. Варій, М. Й. Загальна психологія: підр. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ, 2009. Центр учбової літератури.
6. Вікович, Р. І. *Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовин*. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02. 2012. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка.
7. Долматова, М. П., Долматова, К. Г. Принципи відбору текстового матеріалу для навчання читання іноземною мовою у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки*, 2, 2012. 90-92 с.
8. Дячук, Н. М. Особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності учнів. В: Актуальні проблеми іноземної філології та освітній соціокультурний процес: матеріали III міжнародної науково практичної конференції. Тернопіль, Україна, 8-9 грудня 2017. Тернопіль:

- Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. 232-234 с.
9. Заболотна, М. І. Принципи відбору публіцистичних текстів для формування аудитивних умінь старшокласників в умовах профільного навчання. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки, 65, 2012. 131-135 с.
 10. Задорожна, І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною компетентністю в аудіюванні. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка, 1, 2013. 89-96 с.
 11. Калмикова, Л. О. *Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс: навч.-метод. посіб.* Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 176 с.
 12. Коцюба, Р. Б. Набуття навичок аудіювання за допомогою веб-орієнтованої методики вивчення іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання*, Т. 50, 6, 2015. 120-127 с.
 13. Лункін Ю. І. І знову про стилі керівника в освіті / Ю. І. Лунків // Педагогічний вісник: наук. метод. журнал. - Черкаси, 2012. - № 2 (68). – С. 29-32.
 14. Ляшенко О. І. Компетентність як об'єкт оцінювання навчальних досягнень учнів / О. І. Ляшенко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна. – 2014. – Вип. 20. – с. 36-39.
 15. Мазниченко, В. М. Особливості навчання аудіювання. Вісник Національного університету оборони України, 2(33), 2013. 89-94 с.
 16. Максименко, С. Д. ред. Загальна психологія. Підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2014.
 17. Мацнєва, О. А. Навчання майбутніх учителів розуміння англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови). Дис.канд.

- пед. наук: 13.00.02. Київський національний лінгвістичний університет, 2009.
18. Мартиненко, О. Є. Методика формування англомовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання. Дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київський національний лінгвістичний університет, 2017.
 19. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. Ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
 20. Морська, Л. І. Підготовка вчителя іноземних мов до використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності. *Іноземні мови*, 4, 2004. 19-21 с.
 21. Ніколаєва С. Ю. Сучасна технологія навчання іншомовного матеріалу в середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. – К, 1996. – 96 с.
 22. Светлорусова А. В. Використання віртуальних спільнот для розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей старшокласників. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ, 2011. №28. С. 212-216.
 23. Семенчук, Ю. О. Аудіювання та відіювання англомовних професійно спрямованих матеріалів із студентами-економістами. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*, 2013. 316-318 с.
 24. Сидорчук Н. Г. Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів / Н. Г. Сидорчук // Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Спецвипуск. – Вінниця-Київ, 2015. – С. 78-81.
 25. Скрипняк, Т. Л. Сприйняття та розуміння усного тексту реципієнтом. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Теоретичні та практичні проблеми лінгвістики і перекладу, 2, 2011. 80-88 с.

- 26.Скрипченко, О. В. ред. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. 2-е вид. Київ: Каравела, 2017.
- 27.Ставицька, І. В. Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (30), 2013. 280-286 с.
- 28.Стогній І. В., Никонорова Л. І. Формування навичок аудіювання в студентів вищих навчальних закладів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету . Сер.: Філологія. № 33. 2018. Т . 2. С. 183–186.
- 29.Тарнопольський, О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посібник. Київ : Фірма «ІНКОС», 2015, 502 с.
- 30.Тарнопольський, О. Б. Розвиток професійно спрямованих умінь говоріння, читання, аудіювання та письма у студентів немовних вищих навчальних закладів за допомогою проектної методики з використанням ресурсів Інтернету. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки, 2(6), 2013 79-83 с.
- 31.Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник. Київ, 2006.
- 32.Хом'як І. Програмоване навчання. Вісник Львівського університету. Львів, 2010. №50. С. 135-143.
- 33.Шемякіна, Н. В. Методичні основи формування компетенції аудіювання у немовних ВНЗ. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування. 2016. 51-57 с.
- 34.Шимків І. В. Аудіювання як вид іншомовної діяльності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2015. №2. С. 85-90.

35. Ягупов, В. В. Педагогіка: Навч. посібник. [online] Київ: Либідь. Режим доступу: <https://eduknigi.com/ped_view.php?id=23> [Дата звернення 17 травня 2021].
36. BBC. *Coffee cups. Do you use your own?* 2019. [online] Available at: <<https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english/ep-190801>> [Accessed 15 May 2021].
37. BBC. *What makes a superhero?* 2014. [online] Available at: <<https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english/ep-06112014>> [Accessed 15 May 2021].
38. ELT Podcast. *What happened?* 2006. [online] Available at: <<https://player.fm/series/elt-podcast-intermediate-conversations-for-efl-and-esl/what-happened>> [Accessed 15 May 2021].
39. Ferrierite Hören. München: Goethe-Institut, 1994.
40. Gilly Salmon. *How to Create Podcasts for Education*, England, 2008 : Open University Press
41. Goh, C. C. M. Exploring listening comprehension tactics and their interaction patterns. *System*, 30, 2002. 185-206 pp..
42. Hartoyo Ma. *Individual Differences in Computer Assisted Language Learning*. Semarang : Universitas Negeri Semarang Press, 2006. 12 p.
43. Lynch, T. Academic listening: Marrying top and bottom. *Current Trends in the Development and Teaching of the Four Language Skills*, 2006. 91-110 pp.
44. Podcastsinenglish. *Green is the fashion*. 2019. [online] Available at: <<https://www.podcastsinenglish.com/pages1/level2.shtml>> [Accessed 15 May 2021].
45. Rost, M. Areas of research that influence L2 listening instruction. *Current Trends in the Development and Teaching of the Four Language Skills*, 2006. 47-74 pp.
46. TED. *Eight secrets of success*. 2005. [online] Available at: <https://www.ted.com/talks/richard_st_john_8_secrets_of_success/transcript?referrer=playlist-ted_in_3_minutes#t-74195> [Accessed 15 May 2021].

47. TED. *Remember to say "Thank you"*. 2008. [online] Available at: https://www.ted.com/talks/laura_trice_remember_to_say_thank_you/transcript [Accessed 15 May 2021].
48. TED. *The best gift I ever survived*. 2010 [online] Available at: https://www.ted.com/talks/stacey_kramer_the_best_gift_i_ever_survived [Accessed 15 May 2021].
49. TED. *What gives a dollar bill its value*. 2014. [online] Available at: https://www.ted.com/talks/doug_levinson_what_gives_a_dollar_bill_its_value [Accessed 15 May 2021].
50. Ur, P. *Teaching listening comprehension*. Great Britain: Cambridge University Press. 1992.
51. Yichin, Ch. Barriers to Acquiring Listening Strategies for EFL Learners and Their Pedagogical Implications. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, [online] 8(4), pp.1-19. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1068095.pdf> [Accessed 29 April 2021]
52. Vandegrift L. *Teaching and Learning Second Language Listening. Metacognition in action* / Vandegrift L., Goh Ch. C. M. – New York, London : Routledge, 2012. – 315 p.
53. Wilson, JJ. *How to Teach Listening*. Essex: Pearson Education Limited. 2008

